Načini uporabe pedagoške dokumentacije odgojitelja

Kolaković, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:432036

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-01**

Repository / Repozitorij:

University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Marija Kolaković

NAČINI UPORABE PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE ODGOJITELJA

Diplomski rad

Zagreb, rujan 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Marija Kolaković

NAČINI UPORABE PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE ODGOJITELJA

Diplomski rad

MENTOR: doc. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić

SUMENTOR: mag. preasc. edu. Ivana Golik

Zagreb, rujan 2022.

SAŽETAK

Ozbiljnije bavljenje pedagoškom dokumentacijom potječe od Reggio Emilia pedagogije koja zahtjeva da se odgojno-obrazovna praksa čini vidljivom kroz različite oblike dokumentacije, kao što su fotografije, videozapisi, pisane ili snimljene bilješke, dječji radovi i sl. Kako dokumentacija ne bi ostala na običnoj registraciji činjenica, potreban je dijalog, slušanje i promišljanje. Za potrebe pisanja ovog diplomskog rada provedeno je istraživanje kojemu je cilj istražiti različite načine uporabe pedagoške dokumentacije odgojitelja radi podizanja svijesti o važnosti i dobrobiti pedagoške dokumentacije. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku s pet odgojiteljica djece rane i predškolske dobi uz korištenje metode intervjua. Odgojiteljice za dokumentiranje koriste službene obrasce pedagoške dokumentacije propisane Pravilnikom o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije i neke dodate oblike. Koriste se fotografijama, videozapisima, snimkama razgovora, prikupljanjem dječjih radova i zapisima zapažanja. Iz odgovora odgojiteljica možemo vidjeti da pedagošku dokumentaciju uporabljuju za oblikovanje kurikuluma, stjecanje uvida u djetetov, ali i vlastiti profesionalni razvoj te refleksiju sa sustručnjacima i ostvarivanje partnerskih odnosa s roditeljima. Prepoznaju dobrobiti dokumentiranja za djecu, odgojitelje i roditelje. Kao nedostatke pedagoške dokumentacije ističu vrijeme, subjektivnost, različitosti među odgojiteljima i ustanovama, ograničen prostor za pisanje u knjizi pedagoške dokumentacije odgojne skupine te neusuglašenost iste s Nacionalnim kurikulumom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kao moguća rješenja za neke nedostatke ističu uvođenje digitalne dokumentacije, dodatne edukacije ili kolegij na odgojiteljskim studijima na temu pedagoške dokumentacije. Rezultati istraživanja upućuju na važnost pedagoške dokumentacije za praćenje i poticanje dječjeg razvoja i interesa, profesionalni razvoj odgojitelja, ostvarivanje i održavanje partnerskih odnosa s roditeljima, jačanje roditeljskih kompetencija te pružanje uvida u svakodnevicu u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svim zainteresiranim stranama.

Ključne riječi: pedagoška dokumentacija, odgojitelj, namjene, profesionalni razvoj, dječji razvoj, partnerstvo s roditeljima, kurikulum, refleksija

ABSTRACT

Ways of Using Pedagogical Documentation of Preschool Teachers

A more serious approach to pedagogical documentation originates from Reggio Emilia pedagogy, which requires that educational practice be made visible through various forms of documentation, such as photos, videos, written or recorded notes, children's works, etc. For documentation not to remain a simple registration of facts, it is necessary to incorporate dialogue, listening, and reflection. For the purposes of writing this thesis, research was conducted to investigate different ways of using pedagogical documentation by preschool teachers in order to raise awareness of the importance and benefits of pedagogical documentation. The research was conducted on a sample of five preschool teachers using the interview method. For documentation, they use the official forms of pedagogical documentation prescribed by the Rulebook on the Forms and Content of Pedagogical Documentation and some additional forms. They use photographs, videos, recordings of conversations, collections of children's work, and notes of observations. From the teachers' answers, we can see that they use pedagogical documentation for shaping the curriculum, insight into the child's development, insight into their professional development, reflection, and partnership relationships with parents. They recognize the benefits of documentation for children, preschool teachers, and parents. As shortcomings of pedagogical documentation, they point out time, subjectivity, differences between preschool teachers and institutions, limited space for writing in the pedagogical documentation book, and its non-compliance with the National Curriculum of Early and Preschool Education. As possible solutions for some shortcomings, they point out the introduction of digital documentation, additional education, or a course in preschool teacher studies on the topic of pedagogical documentation. The results of the research point to the importance of pedagogical documentation for monitoring and encouraging children's development and interests, professional development of preschool teachers, establishing and maintaining partnership relationships with parents, strengthening parental competencies, and providing insight into everyday life in early and preschool education institutions to everybody interested.

Keywords: pedagogical documentation, preschool teacher, purposes, professional development, child development, partnership relationship with parents, curriculum, reflection

SADRŽAJ

1. UVOD 1
2. ZAKONODAVNI OKVIR PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE 4
3. DOBROBITI I NEDOSTATCI PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE 7
4. OBLICI PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE 9
4.1. INDIVIDUALNI PORTFOLIO 10
4.2. DJEČJI URADCI 10
4.3. DJEČJA REFLEKSIJA 11
5. NAMJENE PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE 12
5.1. OBLIKOVANJE KURIKULUMA 13
5.2. PROCJENA DJETETOVIH POSTIGNUĆA I KOMPETENCIJA 13
5.3. REFLEKSIJA I PROFESIONALNI RAZVOJ ODGOJITELJA 14
5.4. OSTVARIVANJE PARTNERSTVA S RODITELJIMA 14
6. METODE RADA 16
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA 18
8. RASPRAVA 25
9. ZAKLJUČAK 30
LITERATURA 32
PRILOZI 34
IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA 45

1. UVOD

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje početna je stepenica u sustavu odgoja i obrazovanja u kojoj jednu od glavnih uloga ima odgojitelj koji je „voditelj i organizator odgojno-obrazovnog procesa jer poznaje pedagogiju, didaktike i metodike u kojima je sustavno ljudsko iskustvo u vještini odgajanja i obrazovanja“ (Bognar i Matijević, 2002, str. 32). Jedna od uloga odgojitelja je pozorno praćenje, promatranje i slušanje djeteta kako bi mogao stvarati planove koji uključuju djetetove interese i potrebe te koji mu omogućuju buduća postignuća (ISSA, 2011). Pritom odgojitelji nastoje uroniti u kontekst djetetovih aktivnosti i procesa učenja što dokumentiraju na više različitih načina stvarajući tako pedagošku dokumentaciju (Slunjski, 2020).

Prema Hrvatskoj enciklopediji dokumentacija je gradivo ili materijal koji služi kao svjedočanstvo o nekom prošlom događaju, pojavi, osobi, o povijesnim zbivanjima, odnosno to je građa kojom se potkrepljuje neka tvrdnja. Svrha dokumentiranja je u tome da se nešto informira, uputi, zapamti ili sačuva, a izraz dokumentiranje mogao bi se koristiti i za praksu izrade dokumenata (Pettersson, 2014). Postoje dvije vrste dokumenata, a to su slabi ili jaki dokumenti. Slabi su oni koji registriraju činjenice bez ikakvih praktičnih posljedica. Snažni dokumenti su oni koji imaju transformativnu prirodu, oni koji imaju posljedice i "tjeraju" ljude da učine što je potrebno. Zbog toga se dokumentacija, bez namjere da se ono što smo zabilježili upotrijebi za analizu, pretvara u običnu registraciju činjenica (Ferraris, 2013 prema Rintakorpi, 2014).

Pedagoška dokumentacija potječe od inovativne Reggio Emilia pedagogije koja predstavlja dokumentiranje kao standard u odgojno-obrazovnoj praksi (Katz, 1998). Ona zahtijeva da se praksa učini vidljivom kroz različite oblike dokumentacije: pisane ili snimljene bilješke, dječji radovi, fotografije, videozapisi i brojne druge mogućnosti. No, nakon navedenog potreban je kolektivan i demokratski proces tumačenja, kritike i evaluacije koji uključuje dijalog, argumentaciju, slušanje i promišljanje (Moss i Dahlberg, 2008). Bez navedenog dokumentacija se pretvara u običnu registraciju činjenica. Dakle, kada koristimo termin pedagoška dokumentacija, zapravo mislimo na dva srodna predmeta: proces i važan sadržaj u tom procesu. Sadržaj je materijal koji bilježi ono što djeca govore i rade. Taj materijal može se proizvesti na različite načine i imati različite oblike, npr. rukom pisane bilješke o onome što je učinjeno i rečeno, audio zapisi, videozapisi, fotografije, dječji radovi i sl. Ovaj materijal čini odgojno-obrazovni rad konkretnim i vidljivim ili čujnim te je kao takav vrlo važan dio pedagoške

dokumentacije. Sve ono što je dokumentirano, možemo promatrati kao narativ o životu djece, odgojitelja i roditelja u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Tako se omogućuje da svako dijete, svaki odgojitelj i svaka ustanova ima svoj glas i vidljiv identitet, što nam prikazuje doprinos predškolskih institucija cjelokupnom društvu. Nadalje, proces uključuje korištenje navedenog materijala kao sredstva za promišljanje odgojno-obrazovne prakse. To promišljanje može vršiti odgojitelj sam, odgojitelj s drugima, drugi odgojitelji, sama djeca, njihovi roditelji itd. (Dahlberg, Moss i Pence, 1999)

Tradicionalno, pedagoška dokumentacija je često shvaćana kao propisivanje ili programiranje onoga što bi se trebalo postići, no smisao pedagoške dokumentacije je u boljem razumijevanju postojećih znanja djece i podupiranju procesa njihovog učenja. Dakle, cilj je proučavanje i razumijevanje načina na koji djeca razmišljaju, kako dolaze do zaključaka, koje strategije rješavanja problema koriste i sl., kako bi znali što efikasnije poduprijeti njihovo učenje i buduća postignuća (Slunjski, 2020). Pedagoška dokumentacija odgojiteljima omogućuje da slušaju djecu s ciljem kvalitetnijeg razumijevanja djece i procesa učenja. Kroz dokumentiranje se povezuju s djecom, prepoznaju njihove načine izražavanja, javljaju im se razna pitanja kao odgovor na slušanje, pokušavaju interpretirati što su čuli te pozornim slušanjem produbljuju povezanost s djecom (Stacey, 2015).

Helm i sur. (2007) iznose teorijski okvir različitih načina promatranja procesa učenja u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kroz sliku tri prozora. Prvi prozor pruža pogled u djetetov razvoj i omogućava odgojitelju da dokumentira i dijeli s ostalim sudionicima u odgojno-obrazovnom procesu (suradnici, roditelji, lokalna zajednica) djetetov rast i razvoj. Drugi prozor pruža pogled u iskustvo učenja i odgojitelji dokumentiraju i dijele s ostalim sudionicima specifična iskustva učenja cijele skupine. Treći prozor je odgojiteljeva samorefleksija kroz koju odgojitelj dokumentira svoju ulogu u iskustvu učenja. Svaki prozor pruža drugu perspektivu procesa učenja.

Kako bismo razumjeli što je pedagoška dokumentacija, moramo razumjeti i što ona nije. Dahlberg, Moss i Pence (1999) naglašavaju kako ne bismo smjeli miješati pedagošku dokumentaciju s opservacijom djece. Opservacija djece ima za svrhu procijeniti djetetov psihološki razvoj u odnosu na već unaprijed određene kategorije iz razvojne psihologije koje definiraju što bi dijete trebalo raditi u određenoj dobi. Problem u opserviranju leži u tome što fokus zapažanja nije dječji proces učenja, već razvrstavanje i kategoriziranje djece u odnosu na opće kategorije razvojnih faza i razina. Opserviranje se stoga uglavnom odnosi na procjenu je

li dijete u skladu sa skupom standarda. S druge strane, pedagoška dokumentacije se uglavnom odnosi na pokušaj gledanja i razumijevanja djetetovih sposobnosti i vještina bez ikakvog unaprijed određenog okvira očekivanja i normi. Petterson (2014) objašnjava da je temeljna razlika između ova dva pojma u tome što opservacija implicira da se na djecu gleda kao na objekte, dok pojam dokumentacija sugerira da se djecu vidi kao kompetentna bića.

Dakle, za razliku od standardiziranih procjena djetetovih sposobnosti,

„kvalitetno dokumentiranje omogućuje:

- praćenje učenja i postignuća djeteta u različitim područjima njegova razvoja (psihičkom, emocionalnom, socijalnom, kognitivnom),
- uvide u kompleksna iskustva učenja djeteta koja proizlaze iz integriranog pristupa učenja/poučavanja,
- sustavno praćenje i bilježenje specifičnih interesa i razvojnog napretka svakog pojedinog djeteta,
- prihvaćanje učenja kao interaktivnog procesa – uočavanje onoga što djeca uče kroz aktivno istraživanje i interakciju s odraslima, drugom djecom i materijalima za učenje,
- pomoć odgajateljima u procjenjivanju onoga što djeca znaju ili mogu, tj. ne znaju ili ne mogu učiniti, kako bi modificirali složenost ponuđenih materijala i aktivnosti te
- uočavanje prednosti osiguranja konkretnih, realnih i za život djeteta relevantnih materijala za učenje.“ (Helm i sur., 2007, prema Slunjski, 2012, str. 82-83)

2. ZAKONODAVNI OKVIR PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE

Osnovni zakonodavni okvir koji određuje obavezu i način vođenja pedagoške dokumentacije čine sljedeći dokumenti:

- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN, 10/97, 107/07, 94/13, 98/19)
- Pravilnik o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije (NN, 83/01)
- Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (NN, 63/08)
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015)

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (2019) u članku 52. propisuje dokumentaciju dječjeg vrtića. Dječji vrtić dužan je voditi zdravstvenu i pedagošku dokumentaciju. Evidenciju o djeci i obrasce pedagoške dokumentacije i evidencije propisuje ministar obrazovanja, a sredstva za vođenje dokumentacije osigurava osnivač dječjeg vrtića. Nadalje, propisuje da će dječji vrtići koji ne vode dokumentaciju i evidenciju propisanu Zakonom biti kažnjeni za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 10.000 do 15.000 kuna.

Pravilnik o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije i evidencije o djeci u dječjem vrtiću (2001) navodi različite pedagoške dokumentacije i evidencije o djeci koje se koriste u dječjim vrtićima, a to su:

- Matična knjiga djece
- Knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine
- Imenik djece
- Ljetopis dječjeg vrtića
- Godišnji plan i program odgojno-obrazovnog rada
- Godišnje izvješće o ostvarivanju plana i programa rada
- Program stručnog usavršavanja
- Dosje djeteta s posebnim potrebama
- Knjiga zapisnika

Matična knjiga djece vodi se za svu djecu u ustanovi i sadrži podatke o dječjem vrtiću (naziv, sjedište, redni broj knjige, pedagošku godinu, razdoblje koje knjiga obuhvaća, ime, prezime i potpis ravnatelja) i podatke o djetetu (ime i prezime, dan, mjesec, godina i mjesto rošenja, ime i prezime roditelja, adresu, broj telefona i mjesto rada). Knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine vodi se za svaku skupinu i sadrži: orijentacijski plan i program odgojno-

obrazovnog rada i njegovo vrednovanje, tjedni plan i program odgojno-obrazovnog rada, dnevnik odgojno-obrazovnog rada te zajedničke aktivnosti djece i odraslih. Osim toga, sadrži opće podatke o nazivu dječjeg vrtića, objektu, skupini, ime, prezime i potpise odgojitelja koji rade u toj skupini i ravnatelja. Imenik djece sadrži opće podatke o vrtiću i podatke o djetetu kao što su ime i prezime, datum i mjesto rođenja, adresa, broj telefona, broj osigurane osobe, osnova osiguranja, broj zdravstvenog kartona, procijepljenost, kronična oboljenja, vrijeme i razlozi izostanka. Program stručnog usavršavanja sadrži podatke o vrtiću, osobne podatke o zaposleniku i oblike stručnog usavršavanja, a obavezno ga vode odgojitelji, pedagog, psiholog, defektolog i medicinska sestra u vrtiću. Dosje djeteta vodi se za dijete koje ima posebnu odgojno-obrazovnu potrebu (darovito, dijete s teškoćama u razvoju). Knjiga zapisnika vodi se za sastanke i za svaku vrstu sastanka se vodi posebna knjiga (odgojiteljska vijeća, stručni aktiv i sl.). Dječji vrtići dužni su trajno čuvati ljetopis i matičnu knjigu, a ostalu dokumentaciju koriste i čuvaju najmanje 5 godina, no poželjno je trajno čuvanje. (Pravilnik o sadržaju i obrascima pedagoške dokumentacije i evidencije o djeci u dječjim vrtićima, 2001)

Slika 1: Knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine

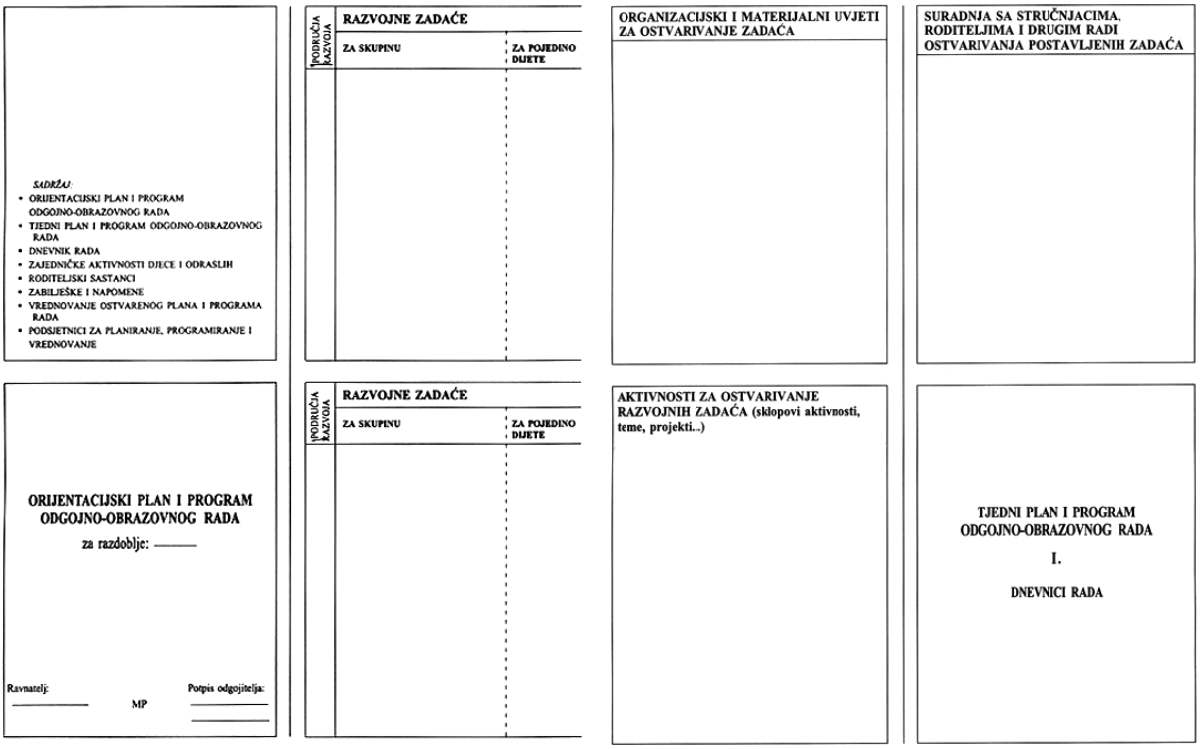

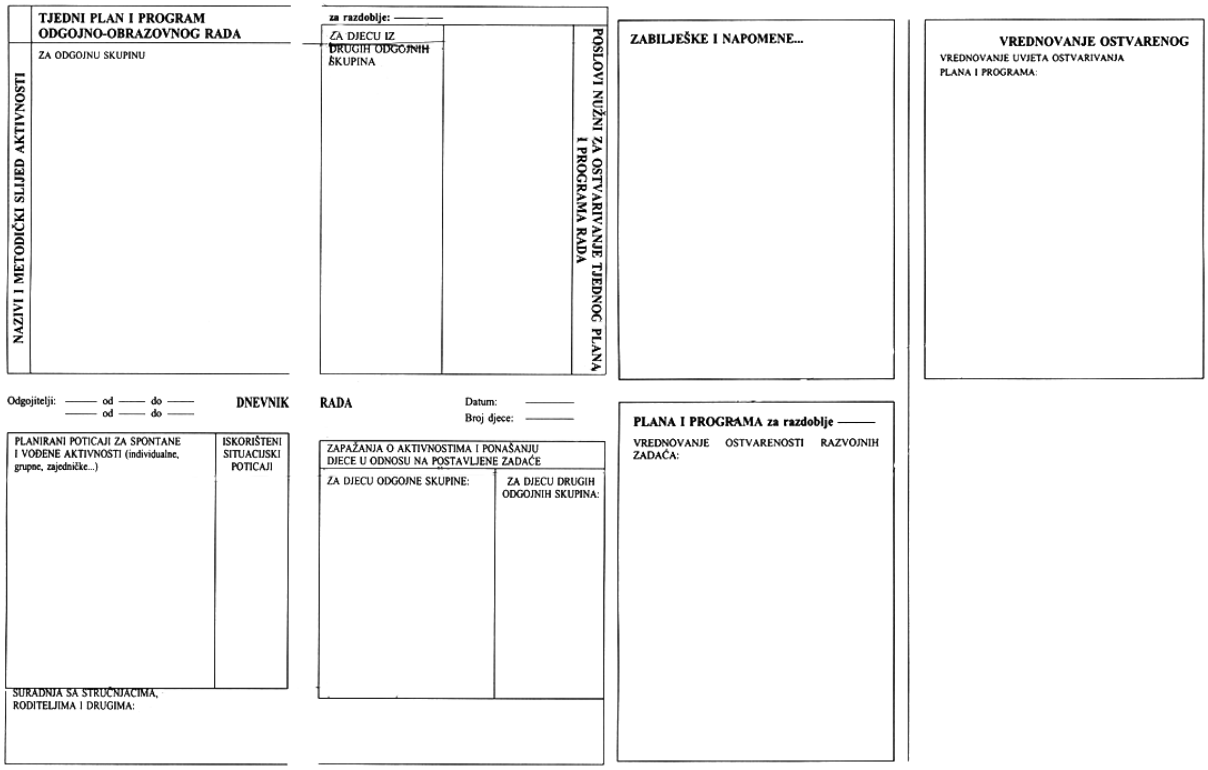

Izvor: Pravilnik o sadržaju i obrascima pedagoške dokumentacije i evidencije o djeci u dječjim vrtićima. Narodne novine, br. 83/01.

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) u članku 26. vođenje dokumentacije o djeci i radu navodi kao neizostavan dio odgojiteljevih obaveza kao nositelja odgojno-obrazovnog procesa.

U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015, str. 45) navodi se da je dokumentiranje „sustavno prikupljanje dokumentacije (etnografskih zapisa), koja omogućuje promatranje i bolje razumijevanje akcija djeteta, a time i osiguranje kvalitetnije potpore njegovu razvoju. Ona pridonosi kreiranju kulture uključenosti i dijaloga između svih sudionika u vrtiću“. Kao namjene dokumentiranja Nacionalni kurikulum naglašava procjene postignuća i kompetencija djece, oblikovanje kurikuluma te partnerstvo s roditeljima i komunikacija sa širom socijalnom zajednicom. Oblici dokumentiranja podijeljeni su na one koji služe za dokumentiranje aktivnosti djece i one koji služe za dokumentiranje aktivnosti odgojitelja. Dokumentiranje aktivnosti djece čine individualni portfolio, uradci djece (individualni i zajednički), samorefleksija djece, narativni oblici i opservacija postignuća djece, a dokumentiranje aktivnosti odgojitelja čine individualni i grupni portfolio te samorefleksije i zajedničke refleksije odgojitelja i drugih stručnih djelatnika u vrtiću. (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015)

3. DOBROBITI I NEDOSTATCI PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE

Loris Malaguzzi, začetnik Reggio pedagogije, naglašava kako dokumentacija ima razne koristi za djecu, roditelje i odgojitelje. Promatrajući svoje i tuđe radove, koji su im vidljivi kroz dokumentaciju, djeca su motivirana i usvajaju nova znanja. Postaju više zainteresirana, znatiželjna i samouvjerena kroz promišljanje o značenju onoga što su postigli. Roditelji kroz uvid u pedagošku dokumentaciju postaju svjesni iskustva svoje djece u odgojno-obrazovnoj ustanovi pa poprimaju novi i radoznali pristup cjelokupnom vrtićkom iskustvu svoje djece. Naposljetku, odgojiteljima omogućuje bolje razumijevanje djece, osvještava njihovu ulogu u odgojno-obrazovnom procesu i pruža uvid u promjene koje je potrebno učiniti. (Katz, 1998)

U istraživanju Rintakorpi (2016) finski odgojitelji navode nekoliko dobrobiti pedagoške dokumentacije. Dokumentaciju povezuju sa samorefleksijom, rastom profesionalnog samopouzdanja, razvojem metoda rada i odgojno-obrazovne prakse. Dobrobit prepoznaju i u mogućnosti da se odgojno-obrazovna praksa učini vidljivom zainteresiranim strana, a to su uglavnom roditelji. Nadalje, ističu korist dokumentacije za osmišljavanje, evaluaciju i provođenje pedagoškog rada. Dokumentaciju promatraju kao alat koji im omogućuje dublje upoznavanje djeteta, njegovih potreba, interesa, snaga i ideja. Naposljetku, kao dobrobit navode participaciju djece.

Isto istraživanje (Rintakorpi, 2016) iznosi i nedostatke pedagoške dokumentacije. Za početak, kao najveći nedostatak, odgojitelji iznose pitanje vremenskog ograničenja ili poteškoće u organiziranju vlastitog vremena. Navode kako često dokumentiraju vlastitom opremom i van radnog vremena. Kao sljedeći nedostatak iznose tehničke poteškoće, nedostatne komunikacijske i informatičke vještine te manjak tehničke opreme u dječjim vrtićima zbog čega često moraju koristiti vlastite kamere i mobilne uređaje. Kao zadnji nedostatak navode učenje kako dokumentirati. Odgojitelji su navodili kako su imali teškoća oko procjene što je bitno zabilježiti, a što nije.

U praksi se često događa da odgojitelji, pod pritiskom roditelja, ravnatelja, stručne službe i drugih aktera ili jednostavno pod pritiskom nesigurnosti u vlastite kompetencije, predočavaju lako uočljive i lako mjerljive rezultate vrlo složenog odgojno-obrazovnog procesa. Zbog toga se događa da ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja budu ukrašene dječjim radovima prema principu šabloniziranja, da predškolske skupine u ime pripreme za školu ispunjavaju radne listiće, da sva djeca znaju izrecitirati neku pjesmu u jednom dahu ili brojati do 10 nevezano za njihove interese. Dokumentiranjem procesa odgojitelji mogu ponuditi

pedagoški primjerenije okruženje i situacije za učenje jer dječje mogućnosti nadilaze ishode ovakvih normativno određenih aktivnosti. (Somolanji Tokić i Vukašinović, 2018)

Bučević i Somolanji Tokić (2021) problematiziraju neusuglašenost slike o djetetu i njegovom razvoju u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje i Knjizi pedagoške dokumentacije djece odgojne skupine. Navedene neusuglašenosti prikazane su u tablici 1.

Tablica 1: neusuglašenost slike o djetetu i njegovom razvoju

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje	**Knjiga pedagoške dokumentacije djece odgojne skupine**
zahtijeva odstupanje od strogog planiranja aktivnosti i sadržaja učenja te naglašava planiranje procesa u skladu s dokumentiranim i uočenim interesima i mogućnostima djece	zahtijeva orijentacijski plan i program (u pravilu tromjesečni), tjedni plan i program, dnevnik odgojno-obrazovnog rada
pedagoška dokumentacija pruža uvid u način na koji dijete uči i razvija se	pruža uvid u ishode učenja
pedagoška dokumentacija pruža uvid u način na koji odgojitelj podupire procese učenja i razumije ih	odsustvo takvog uvida
naglašava poticanje razvoja svih kompetencija djece, a kompetencije nije moguće jednokratno i izolirano od konteksta promatrati i procjenjivati	podjela prema razvojnim područjima čime se parcelizira djetetov integrirani razvoj; fragmentacija djetetovog razvoja

Izvor: izrada autora, prema Bučević i Somolanji Tokić (2021)

Ipak, u jednom dijelu knjige pedagoške dokumentacije autorice uočavaju usuglašenost dokumentiranja sa suvremenim spoznajama i Nacionalnim kurikulumom, a to je dio koji se odnosi na Dnevnik rada u kojemu odgojitelj ima autonomiju bilježiti i interpretirati dječju akciju. Autorice naglašavaju važnost usklađenosti zakonodavnog okvira s pedagogijskim teorijskim okvirima kako bi se u praksi sve nedoumice i nejasnoće vezane za obvezujuće i propisano djelovanje unutar sustava svele na najmanju moguću razinu i kako bi se omogućio primjeran razvoj kurikuluma i osiguravanje kvalitete. Neusuglašenosti propisa mogu dovesti praktičare do konfuzije oko važnosti, namjene i obveze dokumentiranja. (Bučević i Somolanji Tokić, 2021)

4. OBLICI PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE

U Nacionalnom kurikulumu (2015) oblici dokumentiranja dijele se na dokumentiranje aktivnosti djece i dokumentiranje aktivnosti odgojitelja.

Oblici dokumentiranja aktivnosti djece su:

- individualni portfolio - čine ga foto, audio i video zapisi djetetovih postignuća prema vremenu održavanja ili područjima učenja.
- uradci djece (individualni i zajednički) - slike i crteži djece, pisani uradci (simboli, improvizirani grafikoni, pisma i knjige koje su djeca izradila), verbalni izričaji (hipoteze, diskusije, pitanja), izričaji glazbom i pokretom, dramski izričaji te konstrukcije i drugi trodimenzionalni radovi.
- samorefleksije djece - dokumentacija djece (različiti individualni i zajednički uradci, prikazi, grafičke reprezentacije, konstrukcije), snimke razgovora, foto i video snimke, plakati i panoi.
- narativni oblici - bilješke za odgojitelje i druge stručne djelatnika, djecu, roditelje, profesionalnu zajednicu učenja, izložbe i prezentacije.
- opservacija postignuća djece - praćenje postignuća i sposobnosti djece, anegdotske bilješke i foto i video zapise.

Oblici dokumentiranja aktivnosti odgojitelja su:

- individualni i grupni portfolio - zajednička i individualna dokumentacija o različitim aspektima okruženja i njihovoj ulozi u oblikovanju kurikuluma, o različitim iskustvima i aktivnostima djece, različitim socijalnim interakcijama djece i različitim oblicima suradnje s roditeljima i drugim čimbenicima. Također, podrazumijeva foto, audio i video zapise te bilješke odgojitelja.

samorefleksije i zajedničke refleksije odgojitelja i drugih stručnih djelatnika u vrtiću - samorefleksije i zajedničke refleksije o kvaliteti odgojno-obrazovnih intervencija odgojitelja u aktivnostima djece, kvaliteti različitih aspekata i cjeline odgojno-obrazovnog procesa, kvaliteti suradnje s roditeljima, kvaliteti suradnje s članovima stručnog tima i drugim čimbenicima. Nadalje, snimke razgovora, foto snimke, video snimke i anegdotske bilješke. (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015, str. 46-48)

4.1. INDIVIDUALNI PORTFOLIO

Slunjski (2020) individualni portfolio predstavlja kao kolekciju pedagoške dokumentacije koja se može koristiti za praćenje i osiguravanje podrške procesu učenja i različitim razvojnim područjima djeteta. Ovaj oblik dokumentacije jedinstven je za svako dijete i omogućuje praćenje procesa razvoja i učenja svakog djeteta individualno. Dokumentira se način na koji dijete rješava probleme, iznosi pretpostavke, razmišlja kreativno te razvija i koristi svoje kompetencije. Sustavno stvaranje portfolija omogućuje stvaranje prikaza evolucije djetetovih kompetencija i različitih iskustva koje doživljava tijekom godine. U literaturi postoje različite vrste portfolija koji se mogu koristiti u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Jedan primjer je portfolio podijeljen na tri zasebna dijela, a to su trenutni radovi, radovi koji su u tijeku i trajno zadržani radovi. U drugom primjeru se portfolio može podijeliti prema Gardnerovim višestrukim inteligencijama. (Gullo, 1994, prema Helm i sur., 2007)

Helm i sur. (2007) navode kako je svrha portfolija:

- prikazivanje kvalitete djetetovog razmišljanja i rada
- prikazivanje djetetovog napretka kroz vrijeme
- uključivanje djeteta u samoprocjenu vlastitih uradaka i postignuća
- prikazivanje vrsti iskustva koji se pružaju djetetu u dječjem vrtiću
- omogućavanje odgojitelju da se reflektira na svoja očekivanja od djeteta
- pružanje osnovnih informacija o dječjem napretku i aktivnostima u skupini djeci, odgojiteljima, roditeljima i ostalim zainteresiranim subjektima

Mogući su i neki nedostatci koji proizlaze iz nedovoljnog znanja ili informiranosti odgojitelja. Kao primjer za to navode da neki odgojitelji ne znaju što prikupljati i pohranjivati u portfolio pa se on pretvara u veliki broj neorganiziranih dječjih radova te se kao takav ne može koristiti za refleksiju.

4.2. DJEČJI URADCI

Dječji uradci su jedan od najčešćih oblika dokumentiranja u dječjem vrtiću. Oni omogućuju uvid u interese, vještine, kompetencije i proces učenja djece pa se omogućava korištenje ovog oblika za refleksiju odgojitelja o kvaliteti odgojno-obrazovnog procesa pomoću dijeljenja i razmjene uvida s drugim odgojiteljima. To mogu biti dječje slike i crteži, pisani uradci, verbalni izričaji, izričaji pokretom, glazbeni i dramski izričaji, konstrukcije i druge trodimenzionalne

ekspresije (Helm i sur., 2007; Slunjski, 2012; Slunjski, 2020). Dječje slike i crteži su specifični oblici dječje vizualne ekspresije koji mogu biti vrlo korisni za dokumentiranje ako se pravilno interpretiraju. Djeci pružaju mogućnost prisjećanja na njihove prethodne načine razmišljanja. Pisani dječji uradci mogu biti slova i brojke, ali i razni drugi simboli koji im nalikuju i koji su preteča slova i brojki. Ove je uratke bitno sakupljati jer predstavljaju svjedočanstvo o razvoju djetetove pismenosti i kompetencija. Verbalni dječji izričaji podrazumijevaju dokumentiranje djetetovog sudjelovanja u raspravi, iznošenje mišljenja i pretpostavki, postavljanje pitanja, davanje odgovora i sl. Mogu se zapisati kao kratke bilješke ili transkripti, a važan su alat za refleksiju i daljnje planiranje aktivnosti te mogu biti pokretači novih rasprava. Dječji izričaji pokretom te glazbeni i dramski izričaji mogu se dokumentirati pomoću audio zapisa, videozapisa i anegdotskim bilješkama. Omogućuju odgojitelju uvid u djetetovo emocionalno stanje, raspoloženje, iskustva (kako ih doživljavaju i proživljavaju), proces učenja, a mogu se koristiti kao alat za refleksiju odgojitelja, samorefleksiju djeteta i za oblikovanje odgojno-obrazovnog procesa. Konstrukcije i trodimenzionalne ekspresije prikazuju kako dijete razumije i rješava određene probleme, kako razumije matematičke koncepte, arhitekturu različitih kultura, način kretanja automobila i sl. Kod ovog dječjeg izričaja vrlo je bitno pratiti i proces nastajanja konstrukcije, a to se dokumentira pomoću "procesnog" dokumentiranja, odnosno videozapisom ili nizom fotografija procesa (Slunjski, 2020). Pedagoška dokumentacija bi, osim krajnjeg cilja ili produkta, trebala prikazati i djetetove postupke aktivnosti ističući njegovo iskustvo određene aktivnosti ili događaja (Seitz, 2008).

4.3. DJEČJA REFLEKSIJA

Jedan od načina dokumentiranja koji pruža pogled u djetetov rast i razvoj je dječja refleksija. Moguće ju je dokumentirati kroz videozapise, audio zapise, anegdotalne zapise, razne dječje uratke, kao što su slike, crteži, bilješke i sl. (Helm i sur., 2007). Dječje slike i crteži su specifičan oblik dječje vizualne ekspresije koji djeci pruža mogućnost prisjećanja na njihove prethodne načine razmišljanja (Slunjski, 2020). Omogućava im uvid u vlastite radove i sebe u aktivnostima (kroz fotografije i videozapise) pa počinju promišljati o svemu što su otkrili i razumjeli, što još ne razumiju te što će dalje činiti po tom pitanju (Stacey, 2015). Kroz refleksiju na svoje prethodne radove djeca postižu metarazinu. Na taj način osvještavaju proces vlastitog učenja i mogućnost upravljanja tim procesom (Slunjski, 2008).

5. NAMJENE PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE

Opširne namjene pedagoške dokumentacije okvirno možemo podijeliti na četiri glavne namjene, a to su procjena postignuća i kompetencije djece, oblikovanje kurikuluma, partnerstvo s roditeljima i komunikacija sa širom socijalnom zajednicom te profesionalno učenje (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015; Slunjski, 2012).

Tablica 2: Namjene pedagoške dokumentacije

Svrha dokumentiranja	Cilj	Način prikupljanja	Vrsta	Korist za subjekte
Razvoj kurikuluma	Pomaže odgojitelju u promišljanju novih materijala i izvora učenja djece.	Razvojna, uključuje neposrednu refleksiju	Radovi djece, opservacije, transkripti razgovora s djecom, bilješke, foto i videozapisi.	Profesionalna zajednica učenja, suradnici, roditelji.
Procjena postignuća i kompetencija djece	Dokumentiranje znanja i kompetencija svakog pojedinog djeteta.	Razvojna, ugrađena u razvoj kurikuluma.	Radovi djece sakupljeni u portfolio, opservacije, foto i videozapisi.	Roditelji i profesionalno osoblje vrtića
Profesionalno učenje	Omogućuje odgojitelju uvide u proces učenja i poučavanja podloga profesionalnog razvoja.	Razvojna, refleksije koje se poduzimaju naknadno.	Radovi djece, foto i videozapisi, transkripti razgovora, anegdotske bilješke, snimci dijaloga.	Profesionalna zajednica učenja s kolegama, roditeljima i čimbenicima izvan vrtića.
Komunikacija s drugima	Komunikacija s drugima o tijeku i kvaliteti odgojno-obrazovnog procesa.	Svi oblici dokumentiranje, pregledani i selekcionirani.	Uzorci radova, foto i videozapisi, dijelovi rasprava, bilješke.	Roditelji i članovi profesionalne zajednice.

Izvor: Slunjski (2012, str. 84)

Slunjski (2020) naglašava nekoliko specifičnih namjena pedagoške dokumentacije:

- profesionalno buđenje odgojitelja

- razvoj refleksivnog profesionalizma odgojitelja
- pretvorba vrtića u zajednice koje uče
- dekonstrukcija zastarjelih načina promatranja djece
- podrška razvoju participativne prakse
- dekonstrukcija zastarjelih shvaćanja odgojno-obrazovnog procesa
- konstrukcija i evaluacija kurikuluma
- analiza odgojno-obrazovnih intervencija odgojitelja
- informiranje roditelja i šire javnosti te kreiranje obrazovnih politika

5.1. OBLIKOVANJE KURIKULUMA

Namjena pedagoške dokumentacije za oblikovanje kurikuluma odnosi se na mogućnost korištenja dokumentiranja u svrhu boljeg razumijevanja različitih aspekata odgojno-obrazovnog procesa. Ona omogućuje osiguravanje potpore procesu odgoja i učenja svakog djeteta u skladu s njegovim sposobnostima te olakšava razumijevanje trenutnih aktivnosti i promišljanje o tome kako bi se dječji razvoj mogao podržati (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015). Dakle, pedagoška dokumentacija pomoć je odgojitelju u promišljanju novih materijala i izvora učenja u skladu s djetetovim interesima i sposobnostima (Slunjski, 2012). Često su upravo dječje ideje i interesi polazne točke za planiranje aktivnosti i projekata (Rintakorpi i Reunamo, 2016). Nadalje, pedagoška dokumentacija potiče i osnažuje dijalog subjekata u procesu odgoja i obrazovanja koji igraju aktivnu ulogu u oblikovanju kurikuluma što može dovesti do poboljšanja kurikuluma (Slunjski, 2020).

5.2. PROCJENA DJETETOVIH POSTIGNUĆA I KOMPETENCIJA

Jedna od namjena pedagoške dokumentacije je procjena postignuća i kompetencija. Naime, dokumentacija se koristi za vizualizaciju načina na koji dijete uči i razvija se. Kroz promatranje djeteta u različitim situacijama možemo stvoriti sliku o njegovim interesima, mogućnostima i kompetencijama. Svrha nije u tome da se dijete procijeni u određenim kategorijama prema razvojnim fazama, već da ga se gleda, sluša i pokuša razumjeti kako bismo podržali njegov proces odgoja i učenja (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015). Pedagoška dokumentacija odgojiteljima pruža širu sliku procesa učenja i razvoja djeteta od raznih standardiziranih testova (Hostyn i sur., 2018). Seitz (2008) naziva odgojitelja koji dokumentira istraživačem jer je

potrebno prikupiti veliku količinu informacija kako bi se mogao vidjeti djetetov cjelokupni razvoj. Prikupljenu dokumentaciju odgojitelji mogu koristiti za osmišljavanje aktivnosti i prilika za učenje koje će produbiti djetetova znanja i sposobnosti.

5.3. REFLEKSIJA I PROFESIONALNI RAZVOJ ODGOJITELJA

Pedagoška dokumentacija odgojitelju pruža uvid u nevidljivu stvarnost odgojno-obrazovnog procesa jer obuhvaća njegovu sliku o djetetu, djetinjstvu, implicitnu pedagogiju, osobna načela i vrijednosti (Bučević i Somolanji Tokić, 2021). Dokumentiranjem odgojitelji utjelovljuju svoje implicitne misli o onome što misle da je vrijedno ili nije vrijedno zabilježiti. U skladu s time, pedagoška dokumentacija postaje otvorena za istraživanje, raspravu i promjene. Iz ove perspektive dokumentacija se može promatrati kao sredstvo samorefleksije (Dahlberg, Moss i Pence, 1999). Helm i sur. (2007) navode kako se većina pedagoške dokumentacije može koristiti za samorefleksiju odgojitelja, no korisnija je ako se podijeli s kolegama koji im mogu pružiti savjete. Zajednička rasprava i refleksija pomoću pedagoške dokumentacije omogućuju odgojiteljima da konstantno razvijaju vlastite profesionalne kompetencije, što je zatim vidljivo u rastu kvalitete uvjeta za život, odgoj i obrazovanje u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (Slunjski, 2008). Prema istraživanju Rintakorpi (2016) koje je imalo za cilj ispitivati izazove i prednosti koje su finski odgojitelji iskusili u dokumentiranju svog rada, korištenje pedagoške dokumentacije osnažilo je odgojitelje kao profesionalce. Navodi se kako im je dokumentiranje pomagalo u komunikaciji s roditeljima i djecom te u usmjeravanju na dječja stajališta. Pedagoška dokumentacija stvara pitanja što vodi do razmišljanja i promišljanja što učiniti dalje, a ne daje konačne odgovore pa možemo reći da ona predstavlja alat za razvoj (Vujičić 2016, prema Somolanji Tokić i Vukašinović, 2018).

5.4. OSTVARIVANJE PARTNERSTVA S RODITELJIMA

Pedagoška dokumentacija predstavlja sredstvo posredovanja različitih aspekata odgojno-obrazovnog procesa roditeljima i lokalnoj zajednici. Olakšavajući razumijevanje djeteta i njegovog odgoja i učenja, predstavlja temelj izgradnje partnerskih odnosa s roditeljima te doprinosi njihovim roditeljskim kompetencijama. Za kvalitetan partnerski odnos na relaciji vrtić – djetetov dom, roditelje ili skrbnike potrebno je učestalo informirati uz pomoć brošura, letaka, internetske komunikacije, radionica, diskusijskih grupa i razmjene dokumentacije o

djetetu. Također, omogućuje posredovanje kulture institucijskog djetinjstva i bolje razumijevanje složenih procesa u vrtiću zainteresiranim članovima zajednice izvan vrtića (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015.) Vukašinović i Somolanji Tokić (2018) navode da je važno roditeljima ponuditi različite mogućnosti promatranja djeteta i njegovog procesa učenja i stjecanja znanja jer se na taj način odmičemo od jednodimenzionalnog shvaćanja znanja. Fotografije i videozapise različitih situacija učenja navode kao nezaobilazan oblik pedagoške dokumentacije te ističu važnost njihove zajedničke interpretacije kroz komunikaciju odrasli-dijete ili odrasli međusobno. Autorice problematiziraju činjenicu da zaposleni roditelji često nemaju mogućnost uključivanja u rad vrtića i odgojno-obrazovni proces pa se komunikacija s roditeljima svodi na kratke susrete prilikom dovođenja dijete u vrtić i odvođenje djeteta iz vrtića. Sljedeća prepreka koju prepoznaju je subjektivna, za razliku od prve spomenute koja je objektivna, a odnosi se na roditeljsko neprepoznavanje važnosti kvalitetne suradnje s dječjim vrtićem. Nadalje, ne polaze svi roditelji od iste razine kulturnog kapitala prilikom ulaženja u komunikaciju s dječjim vrtićem što rezultira otežanim usuglašavanjem vrijednosti i postizanjem kompromisa. No, ako se roditeljima kontinuirano kroz fotografije, videozapise i slično, čine vidljivim aktivnosti koje se provode u vrtiću, uz poticanje na davanje povratne informacije, postiže se kultura uvažavanja. Istraživanje koje su autorice provele dokazuje istinitost ove tvrdnje i zaključuje kako roditelji transparentno odgojno-obrazovno djelovanje prepoznaju i cijene te ostvaruju otvoreniju komunikaciju s odgojiteljima i djecom (Vukašinović i Somolanji Tokić, 2018). Pedagoška dokumentacije koristi se kako bi se djetinjstvo, dječja stajališta, odgoj i obrazovanje učinili vidljivim u društvu što bi trebalo roditeljima i omogućiti da sudjeluju u raspravama i utječu na donošenje politika. Međutim, iako teorija to predlaže, u stvarnosti ovaj vid korištenja pedagoške dokumentacije nije još zaživio. Sudionici odgojno-obrazovnog sustava trebali bi zajedničkim snagama raditi prema tom cilju. (Dahlberg, Moss i Pence, 2007, prema Rintakorpi, 2016).

6. METODE RADA

Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je istražiti različite načine uporabe pedagoške dokumentacije odgojitelja i njihova mišljenja o istoj radi podizanja svjesnosti o važnosti kvalitetne pedagoške dokumentacije i o dobrobiti koje predstavlja za djecu, roditelje i odgojitelje.

Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku s pet odgojiteljica djece rane i predškolske dobi koje su trenutno zaposlene u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Među odgojiteljicama postoji razlika u godinama radnog staža u dječjem vrtiću, osnivaču dječjeg vrtića (lokalna samouprava i pravna ili fizička osoba) i veličini vrtića (broj skupina). Zbog anonimnosti ispitanika imena i prezimena odgojiteljica te naziv ustanove u kojoj rade nisu navedeni.

Odgojiteljica 1 ima 20 godina radnog staža, zaposlena je u dječjem vrtiću koji se sastoji od 19 skupina, osnivač mu je grad i nalazi se na području Zagreba.

Odgojiteljica 2 ima 22 godine radnog staža i u zvanju je savjetnice, zaposlena je u dječjem vrtiću koji se sastoji od 29 skupina, osnivač mu je grad i nalazi se na području Zagreba.

Odgojiteljica 3 ima 1 godinu radnog staža, zaposlena je u dječjem vrtiću koji se sastoji od 2 skupine, osnivač je fizička osoba i nalazi se na području Zagreba.

Odgojiteljica 4 ima 34 godine radnog staža i u zvanju je savjetnice, zaposlena je u dječjem vrtiću koji se sastoji od 36 skupina, osnivač mu je grad i nalazi se na području Zagreba.

Odgojiteljica 5 ima 2 godine radnog staža, zaposlena je u dječjem vrtiću koji se sastoji od 5 skupina, osnivač je općina i nalazi se na području Krapinsko-zagorske županije.

Prikupljanje podataka

Za prikupljanje podataka korištena je tehnika intervjua. Ispitanicima su postavljena sljedeća pitanja:

1. Kada ste se i kako upoznali s pedagoškom dokumentacijom? Jeste li imali pomoć od strane mentora i/ili stručnog tima ili ste se uglavnom snalazili samostalno?
2. Koje sve oblike pedagoške dokumentacije koristite?
3. Kako dokumentirate svoj rad na svakodnevnoj razini?

4. Koja je prema Vašem mišljenju svrha pedagoške dokumentacije?
5. Koje su po Vama dobrobiti pedagoške dokumentacije za dijete, odgojitelje i roditelje?
6. Smatrate li da vam zadani instrumenti za dokumentiranje koje koristite u svakodnevnom radu dopuštaju refleksiju i koristite li ih na taj način?
7. Imate li saznanja da postoje različitosti od vrtića do vrtića u načinu vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije?
8. Prema Vašem mišljenju, koji su nedostatci pedagoške dokumentacije? Što biste Vi promijenili?
9. Želite li još nešto dodati, što Vam se čini važno, a što nismo obuhvatili ovim pitanjima?

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Prvo pitanje u intervjuu bilo je „**Kada ste se i kako upoznali s pedagoškom dokumentacijom? Jeste li imali pomoć od strane mentora i/ili stručnog tima ili ste se uglavnom snalazili samostalno?“**.

Odgojiteljica 1 odgovorila je kako se uglavnom samostalno snalazi te se s dokumentacijom najviše upoznala tijekom rada.

Odgojiteljica 2 navodi da se s dokumentacijom upoznala dolaskom na radno mjesto odgojitelja i da je imala pomoć mentora i stručnog tima, s naglaskom na pedagoga.

Odgojiteljica 3 s pedagoškom dokumentacijom prvi se puta susrela dok je kao studentica radila kao pomoćni odgojitelj, a pomagali su joj kolege koji su joj pokazivali kako se ispunjava pedagoška dokumentacija.

Odgojiteljica 4 navodi da je pedagošku dokumentaciju upoznala kada je počela raditi, a najviše su joj pomagale kolegica, mentorica i stručni suradnici. Navodi i kako su tijekom stažiranja imali razgovore i pregledavanje dokumentacije.

Odgojiteljica 5 s pedagoškom dokumentacijom se prvi put susrela kada je započela pripravništvo. Navodi kako joj je tadašnja mentorica pokazala kako ona ispunjava i upotrebljava dokumentaciju, no da joj je kasnije u drugoj ustanovi dodijeljena nova mentorica koja ju je s ravnateljicom dodatno uputila u pedagošku dokumentaciju, a posebno u one detalje koje nije pisala. Zaključuje kako su dokumentacija kako ju trenutno vodi i dokumentacija kako ju je vodila na početku staža vrlo različite.

Sljedeće pitanje bilo je **„Koje sve oblike pedagoške dokumentacije koristite?“**.

Odgojiteljica 1 odgovorila je da koristi knjigu pedagoške dokumentacije odgojne skupine, imenik djece, godišnji plan i program, individualni portfolio, individualne i grupne uratke djece, samorefleksiju djece, narativne oblike i opservacije postignuća djece.

Odgojiteljica 2 navodi da se bazira na obaveznoj pedagoškoj dokumentaciji, odnosno knjizi pedagoške dokumentacije odgojne skupine. Koristi se foto i video dokumentacijom koju bilježi osobnim mobitelom, a zatim pohranjuje na laptop u vlasništvu dječjeg vrtića te koristi za daljnje oblike.

Odgojiteljica 3 također navodi propisanu dokumentaciju, a to su knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine, matična knjiga djece, program stručnog usavršavanja i individualne mape djece. Osim navedenog izrađuje i mjesečni plan koji se šalje roditeljima putem e-pošte, a u njemu se nalaze aktivnosti koje se taj mjesec planiraju provoditi s djecom.

Odgojiteljica 4 navodi da koristi knjigu pedagoške dokumentacije odgojne skupine, imenik djece, godišnji plan i program odgojno-obrazovnog rada i individualni portfolio za svako dijete. Osim propisane pedagoške dokumentacije navodi da koristi mapu skupine u koju pohranjuje fotografije događanja u skupini uz kratke zabilješke i komentare. Na primjer, na početku pedagoške godine u jasličkoj skupini slikaju svako dijete i te slike pohrane uz naslov „Naš prvi dan vrtića“ i slično.

Odgojiteljica 5 odgovara da redovito koristi imenik djece, knjigu pedagoške dokumentacije i individualni portfolio za djecu te da ispunjava matičnu knjigu i dokumentaciju stručnog usavršavanja. Navodi kako su do nedavno odgojiteljice u toj ustanovi pisale i zdravstvene kartone, međutim sada je zaposlena zdravstvena voditeljica koja je preuzela tu dokumentaciju. Dodaje kako inače koristi i dosje djeteta s posebnim odgojno obrazovnim potrebama, no trenutno u skupini nema ni jedno dijete s posebnim odgojno obrazovnim potrebama.

Sljedeće pitanje postavljeno odgojiteljicama bilo je **„Kako dokumentirate svoj rad na svakodnevnoj razini?“**.

Odgojiteljica 1 opisuje kako svoj rad dokumentira kroz foto i videozapise, snimke razgovora, slike i crteže djece, bilježi verbalne i dramske izričaje, izričaje glazbom i pokretom, konstrukcije i druge trodimenzionalne radove djece.

Odgojiteljica 2 također navodi da se koristi foto i videozapisima u svakodnevnom dokumentiranju vlastitog rada.

Odgojiteljica 3 navodi da svoj rad dokumentira kroz fotografiranje djece u igri i aktivnostima te kroz ispunjavanje knjige pedagoške dokumentacije odgojne skupine.

Odgojiteljica 4 navodi da se koristi foto i video dokumentacijom i zapisima dnevnih zapažanja.

Odgojiteljica 5 također koristi fotografije i videozapise djece te snimke razgovora s djecom kako bi zabilježila razna zapažanja i njihove radove i izričaje.

Sljedeće pitanje bilo je „**Koja je prema Vašem mišljenju svrha pedagoške dokumentacije?“**.

Odgojiteljica 1 navela je da je svrha pedagoške dokumentacije da se njome služi kao sredstvom refleksije odgojno obrazovne prakse.

Odgojiteljica 2 kao svrhu navodi praćenje rasta i razvoja djece, zadovoljavanja i načina zadovoljavanja potreba i interesa djece iz kojih zatim mogu proizaći projekti.

Odgojiteljica 3 kao svrhu dokumentacije navodi arhiviranje dječjih akcija i radova kako bi ih mogli promatrati i analizirati napredak cjelokupnog razvoja pojedinog djeteta.

Odgojiteljica 4 navodi da je svrha pedagoške dokumentacije uvid u vlastiti rad, procjena i evaluacija. Ističe kako joj dokumentacija pruža uvid u trenutno stanje i ukazuje na čemu treba dalje raditi. Dokumentacija joj je i pomoć u valorizaciji, planiranju i unapređenju odgojno-obrazovnog procesa.

Odgojiteljica 5 navodi kako joj je dokumentacija nužna za uvid u vlastiti rad, kao i uvid u djecu iz skupine te kako iz dokumentacije može puno saznati o pojedinoj djeci ako se ona kvalitetno vodi.

Sljedeće pitanje bilo je **„Koje su po Vama dobrobiti pedagoške dokumentacije za dijete, odgojitelje i roditelje?“**.

Odgojiteljica 1 odgovorila je kako je dobrobit za dijete uvid u njegov razvoj koji olakšava odabir najboljeg sadržaja za procese odgoja i učenja prema specifičnostima svakog djeteta. Za odgojitelja je dobrobit što na temelju pedagoške dokumentacije i promatranja djetetovih aktivnosti može vidjeti djetetove interese, kakvu interakciju ostvaruju s drugom djecom, koliko su napredovali u razvoju i kako to nadograđivati. Kao dobrobit za roditelja navodi uvid u djetetove interese te praćenje djetetovih postignuća i sposobnosti.

Odgojiteljica 2 navodi da je dobrobit za dijete u tome što može vidjeti vlastiti napredak, a za to se koriste njegovi radovi koji su djetetu razumljivi. Za odgojitelja je dobrobit u mogućnosti praćenja razvoja i interesa pojedinog djeteta, a za roditelje u tome što mogu vidjeti razvojni stupanj djeteta i ostvareni napredak.

Odgojiteljica 3 navodi kako ne vidi dobrobit za pedagoške dokumentacije za dijete. Za odgojitelja dobrobit prepoznaje u dokumentiranju vlastitog rada i razvoja djece što pruža uvid

u stvari koje je potrebno poboljšati i unaprijediti u svom radu. Ističe kako se pomoću dokumentacije uvijek može osvrtati na svoj rad i time ostvarivati ulogu odgojitelja kao refleksivnog praktičara. Za roditelje navodi da je dobrobit također pružanje uvida u dječji razvoj kroz individualne sastanke na kojima im pokazuje dokumentaciju i razvojne mape djeteta.

Odgojiteljica 4 smatra da je dobrobit dokumentacije za odgojitelje uvid u vlastiti rad te mogućnost procjene i evaluacije rada. Za dijete je dobrobit u dobivanju najboljih mogućih uvjeta za rast i razvoj u sklada s prilikama. Dobrobit za roditelje prepoznaje u tome što su informirani i upućeni u sve što se s djetetom događa tijekom boravka u ustanovi pa se na taj način ostvaruje odnos povjerenja između odgojitelja i roditelja te su roditelji spremniji na suradnju. Odgojiteljica dodaje kako ona u jedan poseban registrator pohranjuje svu ostvarenu suradnju s roditeljima, zapisnike individualnih i roditeljskih sastanaka, obavijesti s oglasne ploče i sl. Navodi da se na te zapisnike često poziva tijekom razgovora s roditeljima, npr. zajedno prokomentiraju određeni dogovor koji je bio uspješan te dogovaraju što će sljedeće učiniti.

Odgojiteljica 5 navodi da je dobrobit pedagoške dokumentacije za dijete u tome se kroz nju prati djetetov rast i razvoj. Za odgojitelja dobrobit prepoznaje u tome što pruža uvid u sve što je postignuto i što je još potrebno ostvariti te smatra da ju dokumentacija potiče da u radu bude još bolje i da njen rad bude što kvalitetniji. Navodi da joj dokumentacija koristi za pripreme za individualne i roditeljske sastanke te joj omogućuje da roditeljima pruži uvid u ono što se događa u skupini pa na taj način ostvaruju suradničke odnose. Dodaje kako sve razgovore s roditeljima pokušava dokumentirati u "žutu knjigu".

Sljedeće pitanje bilo je **"Smatrate li da Vam zadani instrumenti za dokumentiranje koje koristite u svakodnevnom radu dopuštaju refleksiju i koristite li ih na taj način?“**.

Odgojiteljice 1 i 2 navode kako smatraju da im zadani instrumenti dopuštaju refleksiju i da ih koriste na taj način.

Odgojiteljica 3 također smatra da joj instrumenti dopuštaju refleksiju jer se kroz prikupljanje podataka i ispunjavanje dokumentacije osvrće na svoj rad. Ističe da su joj mape individualnog razvoja najefikasnije za refleksiju jer kroz njih dobiva uvid u svako dijete i njegov napredak.

Odgojiteljica 4 navodi da koristi pedagošku dokumentaciju za refleksiju, no dodaje da smatra kako bi dokumentacija bila kvalitetnija kada bi se provodila u digitalnom obliku jer u

papirnatom obliku ima ograničen prostor za pisanje valorizacije. Smatra da bi bilo kvalitetnije kada bi mogla u dokumentaciju staviti fotografije i videozapise što bi omogućilo bolji uvid osobama koje uđu u grupu (npr. roditelji, kolegice na zamjeni, studenti, stručni suradnici). Navodi i kako bi e-dokumentacija olakšala razmjenu iskustava među odgojiteljima što bi omogućilo unapređenje odgojno obrazovnog procesa.

Odgojiteljica 5 smatra da ima puno prostora za refleksiju i samorefleksiju, a od instrumenata za dokumentiranje posebno ističe obrazac stručnog usavršavanja i knjigu pedagoške dokumentacije odgojne skupine gdje se na kraju knjige nalazi prostor za vrednovanje. Navodi da joj valorizacija i vrednovanje na kraju tromjesečja pruža uvid u sve što je ostvareno i omogućuje joj kvalitetnu refleksiju. Naglašava kako vrtić u kojem radi na tjednoj bazi organizira timsko planiranje na kojem zajedno vrše refleksiju na aktivnosti prethodnog tjedna te smatra da bi odgojitelji na svakodnevnoj bazi trebali vršiti refleksiju na svoj rad.

Sljedeće pitanje bilo je **„Imate li saznanja da postoje različitosti od vrtića do vrtića u načinu vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije?“**.

Odgojiteljica 1 navodi kako iz razgovora s kolegicama iz raznih vrtića saznaje da većina odgojiteljica dokumentaciju vodi prema vlastitom viđenju dobrobiti za dijete.

Odgojiteljica 2 smatra da razlike vjerojatno postoje, no navodi da nije dovoljno upućena u to.

Odgojiteljica 3 navodi da je radila u dva privatna dječja vrtića te jedinu razliku prepoznaje u tome što se u ustanovi u kojoj trenutno radi vode individualne mape za svako dijete.

Odgojiteljica 4 navodi da razlike postoje te objašnjava da se pedagoška dokumentacija negdje ispunjava formalno, a negdje je to vrlo opsežno.

Odgojiteljica 5 smatra da se pedagoška dokumentacija ne razlikuje samo među ustanovama, nego i među odgojiteljima. Navodi kako je razlike primijetila i unutar dječjeg vrtića u kojem radi.

Sljedeće pitanje bilo je **„Prema Vašem mišljenju, koji su nedostatci pedagoške dokumentacije? Što biste Vi promijenili?“**.

Odgojiteljica 1 navodi da je u knjizi pedagoške dokumentacije premalo prostora za planiranje i valorizaciju.

Odgojiteljica 2 ističe da je nedostatak pedagoške dokumentacije činjenica da ona ne prati Nacionalni kurikulum. Dječji razvoj piše se kroz razvojna područja, a ne kroz kompetencije.

Odgojiteljica 3 navodi da je nedostatak knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine jer smatra da se ona vodi samo zbog inspekcije, a manje radi vlastite dobrobiti. Navodi kako nikada nije od kolega dobila informaciju da ju netko koristi za refleksiju te smatra da je ona vrlo staromodna i nepotrebna. Smatra kako odgojitelji uglavnom za svoju refleksivnu praksu koriste neke druge načine dokumentiranja, edukacije, stručna usavršavanja, literaturu, razvojne mape, fotografije, videozapise te neke druge oblike koje opisuje kao "prirodnije".

Odgojiteljica 4 smatra da bi se orijentacijski plan i program trebao podijeliti prema godišnjim dobima, a ne rujan pa dalje tromjesečno. Dodaje i kako bi bilo bolje da je pedagoška dokumentacija u elektronskom obliku, a razlozi koje navodi su mogućnost dodavanja fotografija i videozapisa te neograničen prostor za pisanje zabilješki. Smatra da se to može ostvariti i pomoću dodavanja papira u knjigu pedagoške dokumentacije odgojne skupine, no onda ona postaje neuredna i nepregledna.

Odgojiteljica 5 također kao nedostatak prepoznaje ograničenje na jednu stranicu u knjizi pedagoške dokumentacije odgojne skupine. Smatra kako tijekom dana postoji puno situacija kojima je mjesto u knjizi pedagoške dokumentacije, no ograničeni smo na jednu stranicu. Da ima više prostora, više bi toga zapisala. Odgojiteljica navodi da smatra kako bi bilo korisno i poučno da se na odgojiteljskom studiju uvede kolegij o pedagoškoj dokumentaciji ili da se uvede dodatna edukacija na tu temu. Smatra kako bi to omogućilo da izbjegnu razlike u vođenju pedagoške dokumentacije.

Zadnje pitanje bilo je **„Želite li još nešto dodati, što Vam se čini važno, a što nismo obuhvatili ovim pitanjima?“**.

Odgojiteljica 1 navodi da bi bilo kvalitetnije kada bi postojali službeni obrasci različitih vrsta dokumentiranja kako bi sve mogli dokumentirati u neposrednom radu, a ne zapisivati na papiriće.

Odgojiteljica 2 navodi kako smatra da bi se trebalo voditi još više pedagoške dokumentacije, no da to vremenski nije moguće jer nekada i obaveznu dokumentaciju ispunjava u svoje

slobodno vrijeme. Osim toga navodi da kod vođenje i uporabe dokumentacije postoje razlike i u tome tko što smatra bitnim za zabilježiti.

Odgojiteljica 4 smatra da bi se na razini ustanove trebalo poraditi na važnosti dokumentiranja kroz različite aktive i radne grupe. Smatra kako bi bilo zanimljivo da se napravi jedan fond materijala u konkretnom vrtiću koji se elektronski pohranjuje prema sklopovima aktivnosti. Na taj način se odgojitelji mogu međusobno nadopunjavati te kod planiranja aktivnosti mogu vidjeti što im se već nudi u fondu.

8. RASPRAVA

Sve intervjuirane odgojiteljice navele su da su se s pedagoškom dokumentacijom susrele tek na početku svog staža u dječjem vrtiću. Uglavnom sve odgojiteljice navode da su imale pomoć prilikom upoznavanja s pedagoškom dokumentacijom od strane stručnog tima, mentora, kolega i ravnatelja, no jedna odgojiteljica navodi kako se snalazila samostalno. Ni jedna od intervjuiranih kolegica ne navodi da se prilikom upoznavanja s pedagoškom dokumentacijom koristila službenim uputama o pisanju knjige pedagoške dokumentacije odgojne skupine. Upitno jesu li odgojiteljice upoznate sa službenim uputama i koriste li ih. Mogući razlog nenavođenja uputa je da se način pisanja dokumentacije odgojiteljica razlikuje od službenih uputa koje su, kao i knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine, neusuglašene s Nacionalnim kurikulumom. Odgojiteljica 2 navodi kako pokušava u razvojna područja upisivati i kompetencije i na taj način zadovoljiti formu pa možemo zaključiti kako se u korist Nacionalnog kurikuluma ne koristi zastarjelim službenim uputama za pisanje knjige pedagoške dokumentacije odgojne skupine.

Sve odgojiteljice navele su da u svom radu koriste pedagošku dokumentaciju propisanu Pravilnikom o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije i evidencije o djeci u dječjem vrtiću, a to su uglavnom knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine, imenik djece, individualni portfolio za svako dijete i program stručnog usavršavanja. Odgojiteljice 3 i 5 navode kako program stručnog usavršavanja ispunjavaju podacima o nazivu, sadržajima, mjestu, datumu, trajanju, literaturi i sve ostalo što se u programu traži, bez dodatne dokumentacije o usavršavanjima. Odgojiteljica 4 obaveznoj dokumentaciji dodaje i mapu skupine u koju pohranjuje fotografije važnih događanja u skupini uz kratke komentare, npr. "prvi dan vrtića". Odgojiteljica 3 u svom odgovoru navela je kako se u privatnom dječjem vrtiću u kojem ona radi mjesečni plan e-poštom šalje svim roditeljima djece iz skupine.

Odgojiteljice navode kako na svakodnevnoj razini za dokumentiranje koriste fotografije, videozapise, snimke razgovora, pohranjuju dječje uratke i izričaje (likovne, dramske, glazbene, pokret, trodimenzionalni radovi i konstrukcije) te zapisuju zapažanja. Jedna odgojiteljica u četvrtom pitanju spominje i samorefleksiju djece na temelju njihovih radova koji su im razumljivi. Odgovori su u skladu s načinima i oblicima pedagoške dokumentacije koji se navode u literaturi (Helm i sur., 2007; Slunjski, 2012; Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015; Slunjski, 2020). No, dokumentacija koju navode da svakodnevno koriste je vrlo opsežna što je vremenski zahtjevno, a samo odgojiteljica 2 u intervjuu navodi kako ponekada pedagošku

dokumentaciju ispunjava u svoje slobodno vrijeme. Nalaže se pretpostavka da su odgojiteljice, iako im je rečeno da je intervjuiranje anonimno, ponekad davale društveno poželjne odgovore s namjerom stvaranje bolje slike o vlastitom radu i znanju.

Kao svrhu pedagoške dokumentacije odgojiteljice 1 i 4 navode refleksiju na vlastiti rad i odgojno-obrazovnu praksu. Dokumentacija im pruža uvid u rad i promjene koje je potrebno učiniti te im je pomoć u daljnjem planiranju odgojno-obrazovnog procesa. S druge strane, odgojiteljice 2 i 3 kao svrhu dokumentacije ističu uvid u djetetov rast i razvoj te interese i načine zadovoljavanja potreba. Odgojiteljica 5 objedinjuje odgovore ostalih odgojiteljica pa kao svrhu navodi i uvid u vlastiti rad i uvid u dječji razvoj te naglašava važnost kvalitetno vođene dokumentacije. U odgovorima odgojiteljica možemo prepoznati namjene pedagoške dokumentacije koje se nalaze u literaturi, a to su razvoj kurikuluma, procjena postignuća i kompetencija djece i profesionalno učenje. No, u njihovim odgovorima nedostaje namjena dokumentacije kao vodiča i pomoći u komunikaciji s drugima (roditelji, sustručnjaci). Isto tako važno se osvrnuti na kvalitetu pedagoške dokumentacije koju spominje odgojiteljica 5. Neki autori problematiziraju nekvalitetno vođenje pedagoške dokumentacije. Helm i sur. (2007) ističu kako neki odgojitelji ne znaju organizirati prikupljenu dokumentaciju pa ona postane samo velik broj neorganiziranih dječjih radova koji se kao takvi ne mogu koristiti za refleksiju. Dokumentacija koja se ne može koristiti za refleksiju pretvara se u običnu registraciju činjenica pa prema Ferrarisu (2013 prema Rintakorpi, 2014) postaje "slab" dokument. Nadalje, dokumentacija može postati nekvalitetna i kada odgojitelji ne mogu razlučiti što je bitno za zabilježiti i što nije (Rintakorpi, 2016), a odgojiteljica 4 u svom intervjuu navodi kako se u nekim vrtićima dokumentacija ispunjava formalno, odnosno samo kako bi se zadovoljila forma. Navedenim nekvalitetnim načinima vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije ona gubi svoju svrhu.

Dobrobit pedagoške dokumentacije za dijete odgojiteljice prepoznaju u uvidu u djetetov razvoj, specifičnosti i interese kako bi u skladu s tim odabrale najbolji sadržaj za odgojno-obrazovni rad i pružili djetetu najbolje moguće uvjete za rast i razvoj. Osim navedenog, odgojiteljica 2 ističe da dijete može vidjeti vlastiti napredak kroz proučavanje svojih prethodnih radova. Kao dobrobit za odgojitelja naglašavaju praćenje djetetovog razvoja, interesa, interakcija s drugima i promišljanje kako to nadograđivati. Nadalje, dobrobit je i dokumentiranje vlastitog rada koje im omogućuje refleksiju, evaluaciju i promišljanje što treba unaprijediti u svom radu. Odgojiteljica 5 navodi da se u njezinom kolektivu svaki tjedan organizira timsko planiranje u kojem kolegice vrše refleksiju na aktivnosti i događaje prethodnog tjedna. No, ostale

odgojiteljice ne navode kako uz pomoć dokumentacije vrše refleksiju. Iz navedenih odgovora možemo vidjeti da intervjuirane odgojiteljice prepoznaju važnost refleksije i navode da pedagošku dokumentaciju koriste u svrhu refleksije, što prema literaturi i je jedna od namjena iste. Nadalje, navode da pedagošku dokumentaciju koriste kao pripremu za roditeljske sastanke i individualne razgovore. Za roditelje dobrobit pedagoške dokumentacije prepoznaju u informiranosti i upućenosti u sve što se s djetetom događa unutar ustanove. Pruža im se uvid u djetetov razvoj, interese i postignuća (npr. kroz prikazivanja individualne mape tijekom individualnog razgovora s roditeljima) te odgojiteljice procjenjuju da su roditelji onda spremniji na suradnju pa im pedagoška dokumentacije služi i za ostvarivanje i održavanje partnerskih odnosa s roditeljima što je jedna od namjena iste. Intervjuirane odgojiteljice svjesne su višestrukih dobrobiti pedagoške dokumentacije i njihovi odgovori slični su onima iz literature (Katz, 1998; Rintakorpi 2016), no ni jedna odgojiteljica u prethodnom pitanju nije navela pomoć u komunikaciji i ostvarivanju partnerstva s roditeljima kao svrhu. Nalaže se pretpostavka da su odgojiteljice svjesne dobrobiti dokumentacije, no ne koriste ju često u svrhu ostvarivanja partnerskog odnosa s roditeljima ili smatraju kako su uvid u dječji i vlastiti razvoj važnija svrha pedagoške dokumentacije. Odgovori nas upućuju na zaključak da odgojiteljice prepoznaju veliku važnost pedagoške dokumentacije za sve navedene sudionike. No, odgojiteljica 3 navela je kako ne vidi dobrobit za dijete u pedagoškoj dokumentaciji iako u svojim prethodnim odgovorima navodi kako je svrha pedagoške dokumentacije uvid u djetetov razvoj iz čega može vidjeti na čemu treba poraditi.

Sve intervjuirane odgojiteljice slažu se da im instrumenti za dokumentiranje koje koriste u svakodnevnom radu dopuštaju refleksiju i tvrde da ih na taj način koriste. Odgojiteljica 3 naglašava kako su joj mape individualnog razvoja najefikasnije za refleksiju jer kroz njih dobiva uvid u svako pojedino dijete i njegov napredak. Odgojiteljica 5 ističe knjigu pedagoške dokumentacije odgojne skupine te navodi kako joj valorizacija i vrednovanje na kraju tromjesečja pružaju mogućnost za kvalitetnom refleksijom. Također, ističe i program stručnog usavršavanja, iako se u program upisuju naziv, sadržaji, mjesto, datum, trajanje, literatura, način prijenosa novih informacija i sl. Program nema prostor predviđen za evaluaciju i pisanje samorefleksije pa time ostaje nejasno kako odgojiteljica program koristi za refleksiju. Odgojiteljica 4 smatra kako pedagoška dokumentacija u papirnatom obliku ima ograničen prostor za pisanje valorizacije i da bi dokumentacija bila kvalitetnija kada bi se provodila u digitalnom obliku jer bi imala neograničen prostor. Prema Ferrarisu (2013 prema Rintakorpi, 2014) pedagoška dokumentacija ovih odgojiteljica je "jak" dokument jer uz pomoć refleksije

ima transformativnu ulogu. No, iz nekih odgovora odgojiteljica nalaže se pretpostavka kako poistovjećuju termine refleksije i samorefleksije pa tako odgojiteljica 5 navodi da smatra kako bi „svaki odgojitelj trebao svaki dan barem neku malu refleksiju ostvariti makar samo u glavi ako ju nigdje ne zapisuje“ (str. 42). Iz opisa odgojiteljice možemo zaključiti kako govori o samorefleksiji, a koristi termin refleksija.

Intervjuirane odgojiteljice uglavnom se slažu u mišljenju da postoje različitosti u načinu vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije među vrtićima. Odgojiteljica 4 navodi kako razliku prepoznaje u opsežnosti pedagoške dokumentacije među ustanovama, dok odgojiteljica 5 ističe kako je i unutar svog kolektiva primijetila razlike u načinu vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije. S druge strane, odgojiteljica 3 koja ima iskustvo rada u dva dječja vrtića u privatnom vlasništvu navodi kako je jedina razlika među te dvije ustanove u tome što se u prvom ne vode individualne mape za djecu. Jedan od mogućih razloga razlika u pedagoškoj dokumentaciji koji se nalazi u literaturi je podatak iz istraživanja autorice Rintakorpi (2016) u kojemu odgojitelji procjenjuju da im je teško procijeniti što je bitno zabilježiti, a što nije. Također, odgojiteljica 5 još u odgovoru na prvo postavljeno pitanje navodi kako uviđa veliku razliku u vlastitom načinu vođenja pedagoške dokumentacije na početku radnog staža i sada s dvije godine staža. Početkom svog radnog staža upućena je u vođenje pedagoške dokumentacije od prve mentorice, a kasnije joj je dodijeljena druga mentorica koja joj pruža dodatnu pomoć te joj ravnateljica pojašnjava za što služe neke rubrike knjige pedagoške dokumentacije odgojne skupine koje do tada nije koristila.

Odgojiteljica 5 smatra da su nedostatak ranije navedene razlike u vođenju i uporabi pedagoške dokumentacije pa predlaže uvođenje edukacija ili kolegij na odgojiteljskom studiju na tu temu kako bi se izbjegle velike razlike. Navedeni prijedlog možemo povezati s odgovorima dobivenim na prvo postavljeno pitanje u kojima odgojiteljice navode kako su se s dokumentacijom upoznale tek dolaskom na radno mjesto odgojiteljice. Uvođenje kolegija na temu pedagoške dokumentacije omogućilo bi pripravnicima da svoj radni staž započinju sa stečenim znanjem o načinima vođenja, uporabe i važnosti pedagoške dokumentacije. Nadalje, odgojiteljice 1 i 5 slažu se da je nedostatak pedagoške dokumentacije ograničen prostor za zapisivanje svega potrebnog. Odgojiteljica 4 kao rješenje za navedeni nedostatak navodi korištenje pedagoške dokumentacije u digitalnom obliku s neograničenim prostorom za pisanje bilješki i mogućnošću dodavanja fotografija i videozapisa. Odgojiteljica 3 dokumentaciju opisuje kao "staromodnu". Mogući razlog tome pronalazimo u odgovoru odgojiteljice 2 koja navodi da je nedostatak pedagoške dokumentacije to što ne prati Nacionalni kurikulum, a to

opisuju i autorice Bučević i Somolanji Tokić (2021) kao što je prikazano u Tablici 1. Potrebno je problematizirati činjenicu da samo jedna od pet intervjuiranih odgojiteljica kao nedostatak prepoznaje neusuglašenost knjige pedagoške dokumentacije odgojne skupine s Nacionalnim kurikulumom. Možemo pretpostaviti da su razlozi tome nedovoljna upućenost, nesigurnost u vlastito znanje ili indiferentnost, no potrebno je daljnje istraživanje kako bi se utvrdio točan razlog.

Odgojiteljica 1 dodaje kako smatra da bi pedagoška dokumentacija bila kvalitetnija kada bi postojali službeni obrasci za različite vrste dokumentiranja. Pretpostavlja se da odgojiteljica misli na dokumentaciju koja nije propisana Pravilnikom o sadržaju i obrascima pedagoške dokumentacije i evidencije o djeci u dječjim vrtićima (2001), odnosno na neslužbenu dokumentaciju koju koristi vodi prema vlastitom viđenju dobrobiti. Odgojiteljica 2 smatra da bi trebala dokumentirati još više situacija u svome radu, no vremenski je ograničena. Vremensko ograničenje možemo prepoznati i kao jedan od nedostataka dokumentiranja. Problematizira i subjektivnost u vođenju pedagoške dokumentacije ističući da među odgojiteljima postoji razlika u viđenju što je bitno za zabilježiti, a što nije. Odgojiteljica 4 naglašava kako bi se na razini ustanove trebalo raditi na podizanju svjesnosti o važnosti dokumentiranja i pedagoške dokumentacije.

Manjkavost ovog istraživanja je nedovoljna istraženost kako točno intervjuirane odgojiteljice koriste pedagošku dokumentaciju za refleksiju. Upitno je i misle li odgojiteljice u svojim odgovorima na refleksiju ili samorefleksiju pa ih poistovjećuju pod terminom refleksija. Potrebno je istaknuti mogućnost da su odgojiteljice, iako im je rečeno da je intervjuiranje anonimno, ponekad davale društveno poželjne odgovore s namjerom stvaranje bolje slike o vlastitom radu i znanju. Važno je napomenuti da su odgojiteljice 2 i 4 u zvanju savjetnika što nalaže pretpostavku da često rade na vlastitom profesionalnom usavršavanju, a samim time i pedagoškoj dokumentaciji. Nadalje, istraživanje je napravljeno na malom prigodnom uzorku, a samo jedna odgojiteljica zaposlena je u vrtiću koji se nalazi izvan Zagreba. U tom smjeru predlaže se daljnje istraživanje o uporabi pedagoške dokumentacije za refleksiju na većem i raznovrsnijem uzorku te kvantitativnom metodom. Rezultati kvantitativnog istraživanja mogu istaknuti glavne probleme i istraživačka pitanja koja bi se zatim istražila kvalitativnom metodom.

9. ZAKLJUČAK

Odgojitelji djece rane i predškolske dobi, kao nositelji odgojno-obrazovnog procesa, svakodnevno pozorno promatraju i slušaju djecu kako bi stvarali daljnje planove u skladu s dječjim potrebama i interesima. Na razne načine dokumentiraju dječje aktivnosti i proces učenja te tako stvaraju pedagošku dokumentaciju. Ona služi kao prozor u cjelokupni odgojno-obrazovni proces u dječjem vrtiću. Za potrebe pisanja ovog diplomskog rada provedeno je istraživanje metodom intervjua s pet odgojiteljica djece rane i predškolske dobi. Odgojiteljice navode kako se u radu koriste obaveznim obrascima pedagoške dokumentacije, kao što su knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine, imenik, individualni portfolio i program stručnog usavršavanja. Za dokumentiranje svakodnevno koriste fotografije, videozapise, snimke razgovora, zapise zapažanja te pohranjuju dječje radove i izričaje, no to je vremenski vrlo zahtjevno pa se nalaže mogućnost da su odgojiteljice davale odgovore koji su društveno prihvatljiviji. Kao svrhu pedagoške dokumentacije navode uvid u djetetov razvoj i interese, uvid u vlastiti rad i potrebne promjene, ali izostavljaju ostvarivanje partnerstva s roditeljima. Odgojiteljice prepoznaju brojne dobrobiti pedagoške dokumentacije, no ističu i nedostatke. Kao dobrobiti navode uvid u djetetove interese, sposobnosti i razvoj kako bi na temelju navedenog mogle planirati odgojno-obrazovni rad te uvid u vlastiti rad što im omogućuje kvalitetniju refleksiju i profesionalni razvoj. Nadalje, ističu dobrobit dokumentacije za ostvarivanje i održavanje partnerskih odnosa s roditeljima. Odgojiteljice navode kako im instrumenti za dokumentiranje omogućavaju refleksiju i na taj način ih i koriste, no iz nekih odgovora zaključuje se kako ponekada poistovjećuju termine refleksija i samorefleksija. Samo jedan odgojiteljica navodi kako u kolektivu imaju organizirana timska planiranje na kojima, između ostalog, vrše refleksiju na prethodni tjedan. Nedostatke prepoznaju u manjku vremena za dokumentiranje i manjku prostora za pisanje evaluacije u knjizi pedagoške dokumentacije odgojne skupine. Samo jedna odgojiteljica ističe kako navedena knjiga nije usuglašena s Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoji i obrazovanje. Prvenstveno naglašava kako se knjiga pedagoške dokumentacije piše prema razvojnim područjima, iako bi trebalo prema kompetencijama koje opisuje Nacionalni kurikulum. Upitno je zbog čega ostale odgojiteljice ne navode ovaj nedostatak koji je u potpunosti točan, a mogući razlozi su indiferentnost ili nesigurnost u vlastito znanje. Nadalje, slažu se kako postoje razlike u načinima vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije među vrtićima, pa čak i među odgojiteljima unutar iste ustanove. Kao moguće rješenje za nedostatak prostora za pisanje evaluacije navode mogućnost digitalne pedagoške dokumentacije, a rješenje za različitosti vide u uvođenju

dodatnih edukacija ili kolegija na odgojiteljskim studijima na temu pedagoške dokumentacije odgojitelja. Manjkavost ovog istraživanja je u nedovoljno istraženim načinima refleksije uz pomoć pedagoške dokumentacije te u malom prigodnom uzorku koji nije dovoljno raznolik. Predlažu se buduća istraživanja o načinima uporabe pedagoške dokumentacije za refleksiju i samorefleksiju koja je potrebno provest na većem i raznovrsnijem uzorku. Za kraj, bitno je istaknuti važnost kvalitetne pedagoške dokumentacije uz refleksiju na vlastiti rad. Dokumentacija bez dijaloga i refleksije, koja ne potiče na stvaranje promjena, ostaje samo obično registriranje događaja.

LITERATURA

- Bognar, L., Matijević, M. (2002). *Didaktika*. Školska knjiga.
- Bučević, P. i Somolanji Tokić, I. (2021). Pedagoška dokumentacija i zakonodavni okvir ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj. *Školski vjesnik,* 70 (1), 227-250. https://doi.org/10.38003/sv.70.1.7
- Dahlberg, G., Moss, P., i Pence, A. R. (1999). *Beyond quality in early childhood education and care: Postmodern perspective*. Psychology Press.
- *dokumentacija*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 7. 3. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15753>.
- Helm, J. H., Beneke, S., i Steinheimer, K. (2007). *Windows on learning: Documenting young children's work*. Teachers College Press.
- Hostyn, I., Mäkitalo, A. R., Hakari, S., i Vandenbussche, L. (2018). *The professional actuation of pedagogical documentation in Belgian and Finnish early childhood education settings*. Early Child Development and Care, 190(3), 400-413.
- ISSA. (2011). *Kompetentni odgajatelj 21. stoljeća: ISSA-ina definicija kvalitetne pedagoške prakse.* Pučko otvoreno učilište Korak po korak. Zagreb.
- Katz, L. (1998). *What can we learn from Reggio Emilia. The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach—Advanced reflections*, 27, 45.
- Moss, P., i Dahlberg, G. (2008). Beyond quality in early childhood education and care: Languages of evaluation. *New Zealand Journal of Teachers' Work*, 5(1), 3-12.
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2015). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.* Narodne novine, br. 5/15.
- Pettersson, K. E. (2014). *Playing a part in preschool documentation. A Study of How Participation Is Enacted in Preschool Documentation Practices and How It Is Affected by Material Agents*. Lindköping University.
- *Pravilnik o sadržaju i obrascima pedagoške dokumentacije i evidencije o djeci u dječjim vrtićima*. Narodne novine, br. 83/01. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2001_09_83_1422.html
- Rintakorpi, K. (2016): Documenting with early childhood education teachers: pedagogical documentation as a tool for developing early childhood pedagogy and practises, *Early Years*, 36(4), 399-412

- Rintakorpi, K., Lipponen, L., & Reunamo, J. (2014). Documenting with parents and toddlers: a Finnish case study. *Early years*, 34(2), 188-197.
- Rintakorpi, K., & Reunamo, J. (2017). Pedagogical documentation and its relation to everyday activities in early years. *Early Child Development and Care*, 187(11), 1611-1622.
- Seitz, H. (2008). The power of documentation in the early childhood classroom. *YC Young Children*, 63(2), 88.
- Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić–zajednica koja uči*. Zagreb, Spektar Media.
- Slunjski, E. (2012), *Tragovima dječjih stopa*. Zagreb: Profil
- Slunjski, E. (2020). *Izvan okvira 5: pedagoška dokumentacija: procesa učenja djece i odraslih kao alat razvoja kurikuluma.* Element.
- Somolanji Tokić, I. i Vukašinović, A. (2018). Virtualne društvene mreže i ostvarivanje partnerstva obitelji i dječjeg vrtića. *Život i škola*, 64 (1), 105-116.
- Stacey, S. (2015). *Pedagogical Documentation in Early Childhood: Sharing children's learning and teachers' thinking*. Redleaf Press.
- *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*. Narodne novine, br. 10/97, 107/07, 94/13, 98/19. https://www.zakon.hr/z/492/ Pristupljeno 7.1.2022.

PRILOZI

Prilog 1. – Odgojiteljica 1

1. Kada ste se i kako upoznali s pedagoškom dokumentacijom? Jeste li imali pomoć od strane mentora i/ili stručnog tima ili ste se uglavnom snalazili samostalno?

S pedagoškom dokumentacijom sam se upoznala sam tijekom rada i uglavnom se sama snalazim.

2. Koje sve oblike pedagoške dokumentacije koristite?

Koristim knjigu pedagoške dokumentacije odgojne skupine, imenik djece, godišnji plan i program odgojno obrazovnog rada. Na razini odgojne skupine koristim individualni portfolio, individualne i grupne uratke djece, samorefleksiju djece, narativne oblike i opservacije postignuća djece.

3. Kako dokumentirate svoj rad na svakodnevnoj razini?

Kroz foto, video zapise, slike i crteže djece, verbalne izričaje djece tj. diskusije, pitanja o nekoj temi, izričaje glazbom, pokretom, dramski izričaj, konstrukcije i druge trodimenzionalne radove djece, snimke razgovora, panoi, plakati, izložbe.

4. Koja je prema Vašem mišljenju svrha pedagoške dokumentacije?

Sredstvo refleksije odgojno-obrazovne prakse.

5. Koje su po Vama dobrobiti pedagoške dokumentacije za dijete, odgojitelje i roditelje?

Za dijete je dobrobit uvid u razvoj svakog djeteta koji nam olakšava odabir najboljeg sadržaja za procese odgoja i učenja prema specifičnostima svakog djeteta. Za odgojitelja - na osnovu praćenja i promatranja aktivnosti djeteta i njegovih interesa vidimo što su djeca prihvatila, što ih je najviše zainteresiralo, kakva je interakcija među djecom, kako bi se to moglo dalje nadograđivati i koliko su napredovali u svome razvoju, te se otkrivaju novi interesi djece. Za roditelje uvid u djetetove interese, praćenje postignuća i sposobnosti djece.

6. Smatrate li da vam zadani instrumenti za dokumentiranje koje koristite u svakodnevnom radu dopuštaju refleksiju i koristite li ih na taj način?

Dopuštaju mi refleksiju i koristim ih.

7. Imate li saznanja da postoje različitosti od vrtića do vrtića u načinu vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije?

Iz razgovora s kolegicama iz raznih vrtića saznajem da ih većina vodi dokumentiranje prema vlastitom angažmanu dobrobiti za dijete.

8. Prema Vašem mišljenju, koji su nedostatci pedagoške dokumentacije? Što biste Vi promijenili?

Premalo je prostora za kvalitetno planiranje i valorizaciju.

9. Želite li još nešto dodati, što Vam se čini važno, a što nismo obuhvatili ovim pitanjima?

Voljela bih da postoje službeni obrasci različitih vrsta dokumentiranja koje bi mogli odmah koristiti u neposrednom radu, a ne da sve pišemo na hrpu papirića koje poslije moramo spajati i objedinjavati.

Prilog 2. – Odgojiteljica 2

1. Kada ste se i kako upoznali s pedagoškom dokumentacijom? Jeste li imali pomoć od strane mentora i/ili stručnog tima ili ste se uglavnom snalazili samostalno?

S pedagoškom dokumentacijom upoznala sam se s dolaskom na radno mjesto odgojitelja. Imala sam pomoć mentora i stručnog tima, s naglaskom na pedagoga.

2. Koje sve oblike pedagoške dokumentacije koristite?

Baziramo se na obaveznoj pedagoškoj dokumentaciji. To je još uvijek takozvana "žuta knjiga" ili knjiga pedagoške dokumentacije. Koristimo i videozapise pomoću osobnog mobitela koje onda prebacujemo na laptop koji imamo od vrtića što nije slučaj svake odgojne skupine. Obzirom da ga mi imamo onda i foto i video dokumentaciju koju slikamo privatnim mobitelom pohranjujemo na laptopu i koristimo ih za daljnje oblike koji su nam potrebni.

3. Kako dokumentirate svoj rad na svakodnevnoj razini?

Vračam se na prethodno pitanje, odgovor bi se mogao ponoviti.

4. Koja je prema Vašem mišljenju svrha pedagoške dokumentacije?

Praćenje rasta i razvoja djece, zadovoljavanje i načine zadovoljavanja potreba, interese iz kojih onda često mogu proizaći projekti, ali to nije uvjet.

5. Koje su po Vama dobrobiti pedagoške dokumentacije za dijete, odgojitelje i roditelje?

Za dijete bi bilo dobro kada bi moglo vidjeti svoj napredak, a za to služe nekakvi njegovi radovi koji su njemu razumljivi. Za odgojitelja je dobrobit da može pratiti razvoj pojedinog djeteta ili pojedine djece koji su sličnih interesa, a za roditelje je dobrobit da se vidi daljnji napredak ili razvojni stupanj pojedinog djeteta.

6. Smatrate li da vam zadani instrumenti za dokumentiranje koje koristite u svakodnevnom radu dopuštaju refleksiju i koristite li ih na taj način?

Da, koristim.

7. Imate li saznanja da postoje različitosti od vrtića do vrtića u načinu vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije?

Vjerojatno da, ali nisam dovoljno u to upućena.

8. Prema Vašem mišljenju, koji su nedostatci pedagoške dokumentacije? Što biste Vi promijenili?

Trenutno je nedostatak što dokumentacija ne prati naš Nacionali kurikulum. I dalje pišemo po razvojnim područjima iako bi trebali po kompetencijama, ali pedagoška dokumentacija to ne prati pa pokušavamo u razvojna područja staviti i kompetencije i na taj način zadovoljiti formu.

9. Želite li još nešto dodati, što Vam se čini važno, a što nismo obuhvatili ovim pitanjima?

Smatram da bi se trebalo voditi još svašta nešto, no to vremenski nije moguće. Nekada pedagošku dokumentaciju ispunjavam u svoje slobodno vrijeme. Postoji razlika i u tome što tko smatra da je bitno za zabilježiti. Ono što ja vidim kao bitno, netko možda tako ne vidi i obrnuto.

Prilog 3. – Odgojiteljica 3

1. Kada ste se i kako upoznali s pedagoškom dokumentacijom? Jeste li imali pomoć od strane mentora i/ili stručnog tima ili ste se uglavnom snalazili samostalno?

S pedagoškom dokumentacijom sam se susrela prvi put u vrtiću prije nekoliko godina dok sam radila kao pomoćni odgojitelj. Imala sam pomoć od kolega koji su mi pokazali kako se piše "žuta knjiga", razvojne mape, program stručnog usavršavanja, mjesečni i tjedni plan i ostale najčešće dokumentacije.

2. Koje sve oblike pedagoške dokumentacije koristite?

Pedagoška dokumentacija koju koristim je knjiga pedagoške dokumentacije, tj. "žuta knjiga", matična knjiga djece, program stručnog usavršavanja te izrađujem mjesečne planove koje šaljemo roditeljima na mail. Taj mjesečni plan sadrži aktivnosti koje ćemo s djecom provoditi taj mjesec. Zatim vodim individualne mape djeteta koje koristim za individualne sastanke s roditeljima. Sva stručna usavršavanja upisujemo samo u program stručnog usavršavanja, tj. "plavu košuljicu".

3. Kako dokumentirate svoj rad na svakodnevnoj razini?

Na svakodnevnoj razini fotografiranjem djece u igri i raznim aktivnostima te pisanjem "žute knjige".

4. Koja je prema Vašem mišljenju svrha pedagoške dokumentacije?

Po meni je svrha arhiviranje dječje akcije i radova kako bi mogli promatrati i analizirati napredak njihovog cjelokupnog razvoja.

5. Koje su po Vama dobrobiti pedagoške dokumentacije za dijete, odgojitelje i roditelje?

Za odgojitelja je dobrobit dokumentiranje svog rada i razvoja djece jer mogu vidjeti na čemu mogu poraditi u budućnosti i uvijek se mogu osvrtati na svoj prethodni rad da bi znali kako se poboljšati i unaprijediti. Tako ostvaruju svoju ulogu odgojitelja kao refleksivnog praktičara. Za roditelje mislim da je dobrobit u tome što na sastancima prolazimo dokumentaciju i razvojne mape i oni tu mogu vidjeti s odgojiteljima kako njihovo dijete napreduje po svim razvojnim područjima. Iskreno ne vidim dobrobit dokumentacije za djecu.

6. Smatrate li da vam zadani instrumenti za dokumentiranje koje koristite u svakodnevnom radu dopuštaju refleksiju i koristite li ih na taj način?

Dopuštaju mi refleksiju jer kada prikupim podatke i složim dokumentaciju onda kroz tu dokumentaciju i prolazim i osvrćem se na svoj rad. Meni su mape individualnog razvoja najefikasnije za moju refleksivnu praksu jer kroz njih najbolje vidim svako dijete i zato što ih radim sama i baš se moram potruditi i prisjetiti svega u čemu je dijete napredovalo u razvojnom području u zadnjih 6 mjeseci.

7. Imate li saznanja da postoje različitosti od vrtića do vrtića u načinu vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije?

Ja sam radila u dva različita vrtića i oba su bila privatna. Jedino po čemu se trenutni razlikuje od onog gdje sam radila prije jest u tome da vodimo individualne mape djeteta koje koristim za individualne sastanke koji se održavaju dva puta godišnje.

8. Prema Vašem mišljenju, koji su nedostatci pedagoške dokumentacije? Što biste Vi promijenili?

Po meni je nedostatak "žuta knjiga" jer se ona više piše radi inspekcije, a manje radi sebe. Nikada nisam čula da netko tu knjigu čita i na temelju nje vrši refleksiju. Mislim da je ona jako staromodna i nepotrebna. Mislim da više-manje odgojitelji za svoju refleksivnu praksu koriste neke druge načine dokumentiranje, edukacije, stručna usavršavanja, literaturu, mape, fotografije, videozapisi i neke oblike koji su prirodniji.

Prilog 4. – Odgojiteljica 4

1. Kada ste se i kako upoznali s pedagoškom dokumentacijom? Jeste li imali pomoć od strane mentora i/ili stručnog tima ili ste se uglavnom snalazili samostalno?

Kada sam počela raditi, tada sam najviše zašla u to. Kolegica s kojom sam u grupi radila mi je najviše pomogla, mentorica i stručni suradnici. Tijekom stažiranja smo imali razgovore i pregledavanja dokumentacije.

2. Koje sve oblike pedagoške dokumentacije koristite?

Knjigu pedagoške dokumentacije odgojne skupine koja sadrži orijentacijski plan i program i njegovo vrednovanje, imenik djece, godišnji plan i program odgojno-obrazovnog rada, individualni portfolio za svako dijete. Osim toga imamo i mapu skupine. To je jedan registrator u koji stavljamo fotografije događanja u skupini uz kratke komentare. Npr. na početku godine u jaslicama slikamo svu djecu prvi dan pa stavljamo te slike uz naslov "naš prvi dan vrtića" ili kada padne prvi snijeg "prvi boravak na snijegu" i slično.

3. Kako dokumentirate svoj rad na svakodnevnoj razini?

Dnevnim zapažanjima, fotodokumentacijom i videodokumentacijom koje imamo na USB sticku.

4. Koja je prema Vašem mišljenju svrha pedagoške dokumentacije?

Uvid u vlastiti rad, procjena i evaluacija. Kada pogledam pedagošku dokumentaciju u natrag imam puno jasniji uvid u stanje stvari kakvo je i s druge strane ukazuje na ono što treba dalje raditi. Pomoć je u valorizaciji, planiranju i unapređivanju samog procesa.

5. Koje su po Vama dobrobiti pedagoške dokumentacije za dijete, odgojitelje i roditelje?

Dobrobiti za odgojitelje sam navela u prethodnom pitanju. Za dijete je dobrobit što dobiva najbolje moguće uvjete za rast i razvoj sukladno situaciji i prilikama. Roditelji su informirani i upućeni u sve što se događa s djetetom tijekom boravka u vrtiću tako da možemo jedni drugima pružati podršku koja nam je potrebna, uzajamno si pomažemo i stvara se jedan odnos povjerenja i roditelji aktivnije sudjeluju u odgoju djeteta, u radu samog vrtića, spremniji su na suradnju. Svu ostvarenu suradnju s roditeljima, zapisnike individualnih sastanaka, roditeljskih sastanaka, obavijesti s oglasne ploče i sl. stavljamo u jedan poseban registrator. Često se na te zapisnike pozivamo u razgovorima s roditeljima, npr. ako smo imali neki dogovor koji se pokazao vrlo

uspješno onda roditeljima pokažemo zapis, prokomentiramo i dogovaramo se što možemo dalje učiniti po tom pitanju.

6. Smatrate li da vam zadani instrumenti za dokumentiranje koje koristite u svakodnevnom radu dopuštaju refleksiju i koristite li ih na taj način?

Koristim. Ali ono što mislim da bi bilo najkvalitetnije jest da se pedagoška dokumentacija provodi u digitalnom obliku. Žao mi je da se planiranje i općenito dokumentacija koristi u papirnatom obliku. Bilo bi mi puno draže i puno kvalitetnije da imamo e-dokumentaciju. Naime, ja napišem valorizaciju na stranicu kolika je i što smo radili, ali puno bi značilo kada bih mogla ubaciti videozapis ili fotografiju da se vidi točno kako je to izgledalo. To bi omogućilo i osobama koje dođu u grupu, npr. zamjena, pripravnik, stručni suradnik, student na praksi, roditelji i sl. da imaju uvid u sve što se događa. S druge strane lakše bi se razmjenjivali međusobno odgojitelji što bi omogućilo unapređenje procesa.

7. Imate li saznanja da postoje različitosti od vrtića do vrtića u načinu vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije?

Da. Negdje se to stvarno radi formalno, a negdje je čak vrlo opsežno. Mislim da smo mi u nekoj sredini.

8. Prema Vašem mišljenju, koji su nedostatci pedagoške dokumentacije? Što biste Vi promijenili?

Rado bih da se orijentacijski plan i program podijeli po godišnjim dobima, a ne 9. mjesec, pa dalje tromjesečno te da dokumentacija bude elektronska kao što sam već opisala. Tako bi mogli imati zvučne zapise, videozapise, fotografije. U krajnjoj liniji ako se taj dan desilo pet različitih važnih stvari, mogu ih upisati pa će to biti dvije stranice dokumentacije. Nitko mi ne brani da u knjigu pedagoške dokumentacije skupine stavljam dodatne papire, ali onda to postaje neuredno i nepregledno.

9. Želite li još nešto dodati, što Vam se čini važno, a što nismo obuhvatili ovim pitanjima?

Trebalo bi na razini vrtića dosta raditi na važnosti dokumentacije kroz različite aktive, radne grupe i sl. Također, bilo bi zanimljivo da se napravi jedan fond materijala u konkretnom vrtiću, (npr. nekakvi sklopovi aktivnosti) pa da se to elektronski pohrani. Tako se možemo međusobno dopunjavati. Na primjer, ja pronađem neku pjesmicu vezanu za jesen i stavim ju u sklop aktivnosti "jesen". Zatim kad imamo planiranje možemo vidjeti što nam se nudi u sklopu tih aktivnosti. Samim time ljudi bi se više uključivali.

Prilog 5. - Odgojiteljica 5

1. Kada ste se i kako upoznali s pedagoškom dokumentacijom? Jeste li imali pomoć od strane mentora i/ili stručnog tima ili ste se uglavnom snalazili samostalno?

S dokumentacijom sam se prvi put susrela kada sam započela pripravništvo. Prvi mjesec stažiranja radila sam u odgojnoj skupini, a već sljedeći mjesec sam krenula samostalno raditi u programu predškole. Moja tadašnja mentorica mi je pokazala sve što se tiče pedagoške dokumentacije, odnosno kako je ona to radila i ja sam ju na taj način dugo pisala sve dok se nisam preselila u drugu ustanovu gdje sam dobila mentoricu koja je u zvanju odgojitelja mentora. Osim toga i ravnateljica u novoj ustanovi me dosta uvela u pedagošku dokumentaciju, posebno u pisanje svih detalja koje ja nisam pisala. Pisala sam samo poticaje i zapažanja, rad sa sustručnjacima i roditeljima. Dvije rubrike su mi ostajale prazne, a to su iskorišteni situacijski poticaji i rad s djecom iz drugih skupina. To mi je ravnateljica novog vrtića detaljnije pojasnila. Knjiga pedagoške dokumentacije kako ju pišem trenutno i kako sam ju pisala na početku svog radnog staža su zapravo dvije različite stvari.

2. Koje sve oblike pedagoške dokumentacije koristite?

Od pedagoške dokumentacije redovito koristim imenik djece, knjigu pedagoške dokumentacije i popunjavamo matičnu knjigu. Kolegica i ja imamo jednu bilježnicu u koju pišemo zapažanja o djeci, to nam je individualan portfolio za svako dijete. Imam i dokumentaciju stručnog usavršavanja. Ispunjavamo program stručnog usavršavanja sa svim potrebnim podacima o vrsti, sadržajima, mjestu, datumu, trajanju i sl. Trenutno u skupini nemamo djecu s posebnim odgojno obrazovnim potrebama tako da te mape ne vodimo. Do sad smo sami pisali i zdravstvene kartone te podatke iz njih upisivali u imenik djece, međutim nedavno je zaposlena zdravstvena voditeljica koja je preuzela taj dio.

3. Kako dokumentirate svoj rad na svakodnevnoj razini?

Koristim se fotografijama i videozapisima djece u raznim aktivnostima i igrama, snimkama razgovora s djecom, bilježim razna zapažanja i dječje radove i izričaje.

4. Koja je prema Vašem mišljenju svrha pedagoške dokumentacije?

Pedagoška dokumentacija je zbilja nužna u našem poslu kao uvid u rad. Osim toga bitna je i za djecu, jer ako se kvalitetno vodi, možemo mnogo toga saznati o pojedinoj djeci. Znam da neke kolegice imaju i svoje bilježnice u koje pišu neke posebne napomene. Stvarno smatram da nam je pedagoška dokumentacije i više nego potrebna.

5. Koje su po Vama dobrobiti pedagoške dokumentacije za dijete, odgojitelje i roditelje?

Mislim da sam djelomično odgovorila u prethodnom pitanju, no htjela bih još dodati da je pedagoška dokumentacija jako bitna jer prati djetetov rast i razvoj. Za odgojitelja je korisna jer vidim što smo sve napravili, promišljam što još treba napraviti, potiče me da u radu budem još bolja i da rad bude kvalitetniji. Osim toga koristi mi za pripremu za individualne razgovore i roditeljske sastanke tako što ponovno prolazim dokumentaciju i čitam što smo sve radili. Kada roditelji dođu na razgovor možemo im puno toga pokazati. Na taj način ostvarujemo suradnički odnos s roditeljima. Svaki razgovor s roditeljima, pogotovo individualne i roditeljske pokušavamo dokumentirati u "žutu knjigu" kako bi nam sve ostalo zabilježeno.

6. Smatrate li da Vam zadani instrumenti za dokumentiranje koje koristite u svakodnevnom radu dopuštaju refleksiju i koristite li ih na taj način?

Smatram da imamo jako puno prostora za refleksiju i samorefleksiju. Pogotovo mi se u mom vrtiću sviđa što na tjednoj bazi imamo timsko planiranje jer tamo zajedno radimo refleksiju na aktivnosti iz prošlog tjedna. To sve zabilježimo i ta knjiga stoji kod ravnateljice u uredu. Također, odlično za refleksiju je i obrazac stručnog usavršavanja kao i sama knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine jer na kraju knjige postoji i vrednovanje koje moramo ispuniti prema zadanim kriterijima. Kada se radi valorizacija i vrednovanje na kraju tromjesečja onda vidiš sve što si napravio i kvalitetno se reflektiraš na svoj rad. Smatram da bi svaki odgojitelj trebao svaki dan barem neku malu refleksiju ostvariti makar samo u glavi ako ju nigdje ne zapisuje. Mislim da većina to radi kada im kolegica dođe u smjenu pa se kroz razmjenu informacija događa i refleksija.

7. Imate li saznanja da postoje različitosti od vrtića do vrtića u načinu vođenja i uporabe pedagoške dokumentacije?

Mislim da se vođenje pedagoške dokumentacije ne razlikuje samo od vrtića do vrtića, već i od odgojitelja do odgojitelja. Primijetila sam i da se unutar vrtića u kojem radim dosta razlikuju načini pisanja pedagoške dokumentacije.

8. Prema Vašem mišljenju, koji su nedostatci pedagoške dokumentacije? Što biste Vi promijenili?

Svakako jedan od nedostataka je taj da nas ta jedna stranica ograničava u pisanju. Osobno bih voljela da se uvede neka dodatna edukacija ako se već ne može na fakultetu uvesti kolegij o

pedagoškoj dokumentaciji. Smatram da bi kolegij bio izrazito poučan i nadam se da će se u budućnosti uvesti zato da se upravo te razlike izbjegnu i da se sve sjedini i bude jedinstveno.

9. Želite li još nešto dodati, što Vam se čini važno, a što nismo obuhvatili ovim pitanjima?

Tijekom dana ima jako puno situacija kojima i je i nije mjesto u knjizi, ali jednostavno ograničeni smo knjigom na jednu stranicu. Da imamo više prostora svakako bi više situacija zapisala.

IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.